RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 53.

Onsdagen den 3 Maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde, och ledde dervid Herr vice Talmannen till en början Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Angående ändring i konkurslagen.

Skedde föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag N:o 156, af innehåll att bemälde Kammare bifallit dess Tillfälliga Utskotts (N:o 1) utlåtande N:o 7, i anledning af Herr Wallenbergs motion i fråga om ändring af konkurslagen; i sammanhang hvarmed upplästes den hemställan, som i nämnda utlåtande blifvit af Utskottet gjord; lydande densamma sålunda:

"att Riksdagen måtte genom underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, så snart ske kan, låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändring i eller tillägg till konkurslagen, att det måtte medgifvas borgenärer att medelst förstärkt röstpluralitet besluta om utredning af gäldbundet bo genom administration."

Herr Axel Bergström yttrade: Herr Talman! I denna Kammare har utbildat sig en fast praxis att, när till behandling i Kammaren förekommer ett af Första Kammaren fattadt beslut, föranledt af en inom samma Kammare väckt motion, hvilken undergått förberedande granskning af ett inom Första Kammaren tillsatt tillfälligt Utskott, denna Kammare plägar öfverlemna ett sådant beslut till ytterligare behandling af något bland Kammarens Tillfälliga Utskott. Denna praxis har städse visat sig vara god och helsosam och den innebär, att denna Kammare icke i något fall vill företaga ett sådant ärende till afgörande utan att några af dess egna ledamöter deltagit i en förberedande utskotts-granskning. I öfverensstämmelse med denna praxis skulle jag således framställa yrkandet, att detta nu föredragna beslut från Första Kammaren måtte öfverlemnas till förberedande behandling af något af de Tillfälliga Utskott, hvilka denna Kammare tillsatt.

Men emot ett sådant yrkande möta stora betänkligheter. Såsom

Angående ändring i konkurslagen. (Forts.)

Kammaren torde hafva funnit, afser Herr Wallenbergs motion ytterst en ändring i gällande konkurslag. Visserligen har han icke omedelbart framlagt ett förslag till ändring i nämnda lag, men han har dock föreslagit aflåtande af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan "om nådig proposition å sådan ändring i konkurslagen, att det måtte medgifvas borgenärer att medelst förstärkt röstpluralitet besluta om afveckling genom administration af en insolvent gäldenärs affärer, dock icke för längre tid än tolf månader." Nu har en annan praxis, lika fast som den förutnämnde, utbildat sig i denna Kammare, hvilken praxis jag äfven tror vara i fullkomlig öfverensstämmelse med grundlagen nemligen, att, så snart en motion blifvit väckt, hvilken afser ändring i gällande lag, denna motion öfverlemnas till behandling af Lag-Utskottet.

Att nu öfverlemna Första Kammarens beslut i detta ärende till behandling af tillfälligt utskott, det går enligt min tanke icke an och att enligt den praxis, som jag sist nämnde, öfverlemna förslaget till Lag-Utskottet går icke heller an. Då återstår blott ett tredje alternativ eller att pröfva ärendet i befintligt skick utan remiss till något Utskott, och således antingen biträda eller afslå Första Kammarens beslut. Jag tror mig icke fela, om jag antager, att Kammarens ledamöter för närvarande icke hunnit så sätta sig in i saken, att de tilltro sig bifalla Första Kammarens beslut, och jag tager mig derföre friheten hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition på afslag å hvad Första Kammaren beslutat.

Häruti förenade sig Herrar *Torpadie* och *Anders Svensson.*

Herr Berg: Jag ber att för min del få instämma i den föregående talarens yttrande. Jag anser det nemligen vara en omöjlighet för denna Kammare att, så vida den icke vill frångå sin hittills följda och enligt min tanke fullt riktiga praxis att låta alla frågor, som röra förändringar i allmänna lagen, behandlas af Lag-Utskottet, innan Kammaren fattar sitt beslut, kunna i detta fall tillmötesgå Första Kammaren. I likhet med den föregående talaren anser jag att någon remiss till tillfälligt utskott nu icke gerna kan ifrågakomma, och om i fråga varande motion blifvit väckt inom denna Kammare, skulle jag på det strängaste hafva påyrkat, att den blifvit remitterad till Lag-Utskottet. Man kan visserligen invända att det vore skada, om till följd af olika åsigter inom Kamrarne angående frågans formela behandling ett vigtigt förslag skulle falla; men för min del tror jag dock att, vare sig förslaget skulle remitteras till Lag-Utskottet eller till tillfälligt utskott, det i alla händelser är af en så omfattande betydelse, att ett Utskott under den korta tid af Riksdagen, som nu återstår, icke öfver detsamma skulle kunna afgifva ett utlåtande, hvarpå Kammaren kunde stödja sig vid fattandet af ett på tillräcklig kännedom om förhållandena grundadt beslut.

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande i frågan har jag med mycken uppmärksamhet genomläst. Jag erkänner att jag dervid icke kunnat få för mig rätt klart, huru man, såsom Utskottet föreslagit,

Angående ändring i konkurslagen. (Forts.)

skulle kunna åstadkomma ett slags konkurs, som icke skulle benämnas med detta namn utan kallas för administration, men ändå medföra alla verkningar af en konkurs, samt huru en majoritet af borgenärer skulle kunna fatta för de öfriga bindande beslut, innan ens dessa genom stämning blifvit kallade att sin rätt bevaka.

Då jag, som sagdt, är alldeles öfvertygad, att under den återstående delen af denna Riksdag tillräcklig utredning af frågan icke kan medhinnas och då jag i allmänhet anser, att Riksdagen icke bör besvära Kongl. Maj:t med några skrifvelser, utan att på samma gång tydligt och klart uppgifva hvad man med skrifvelsen åsyftar, kan jag således icke finna någon våda i ett bifall till den föregående talarens yrkande om afslag å Första Kammarens nu framstälda förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr vice Talmannen först proposition på bifall till det ifrågavarande, af Första Kammaren bifallna förslaget och derefter på afslag derå; och som den senare af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren således enligt densamma fattat beslut.

§ 2.

Angående årsafgifter vid högre skolor för qvinlig ungdom.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 7, (i samlingen N:o 38) med anledning af Herr J. E. Åkeson Lundegårds motion om ändring i Kongl. kungörelsen den 16 Juni 1875 i fråga om årsafgifterna vid högre skolor för qvinlig ungdom.

Herr Lundegård hade i sin berörda motion (N:o 66), föreslagit:

"att Riksdagen för sin del ville besluta, att det uti Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 16 Juni 1875 stadgade vilkor, att elevernes årsafgifter vid högre skolor för qvinlig ungdom icke bestämmas till högre belopp än 50 kronor, måtte helt och hållet utgå, och att vederbörande skolstyrelser sjelfva måtte få bestämma den årsafgift, som för hvarje ort kan finnas lämplig och med skolans och elevernes fördelar öfverensstämmande."

Och hade Utskottet i anledning af motionen hemstält,

att densamma ej för närvarande måtte till någon åtgärd föranleda.

Herr Lundegård anförde: Jag får tillkännagifva att, ehuru jag är i den obehagliga belägenhet, som en ledamot i Kammaren alltid innehar, då han återser sin motion i Kammaren, beledsagad med vederbörande Utskotts för honom hopplösa hemställan, "att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda," så vill jag dock anhålla att Kammaren nu icke måtte anse, att jag håller något "liktal" öfver motionen. Ty jag anser icke att mitt förslag är dödt, derföre att ett tillfälligt utskott nu afstyrkt detsamma.

Men jag kan försäkra, att, om motionen vunnit Riksdagens bifall, skulle ett sådant beslut helsats med allmän tillfredsställelse. Följden

Angående årsafgifter vid högre skolor för qvinlig ungdom. (Forts.)

af det beslut, som redan är fattadt med afseende på afgifterna vid dessa högre skolor för qvinlig ungdom, är nemligen den, att de största och bästa dylika skolor inom vårt land hädanefter icke komma i åtnjutande af det Kongl. anslaget.

Jag har icke något vidare att tillägga, utan, då jag hvarken kan eller vill yrka bifall till min motion, får jag önska all möjlig lycka och framgång åt det Tillfälliga Utskottets utlåtande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Förekom till behandling Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 7, i fråga om vissa förändringar i gällande författningar om beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Punkten 1.

I *mom. a)* hade Utskottet hemstält:

att det af Herr *Jonas Andersson* i motionen N:o 73 framstälda förslag derom, att det beslut, som år 1869 af Riksdagen fattades beträffande beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket, måtte så till vida frånträdas, att nämnda beskattning jemväl från och med den 1 Juli innevarande år och tills vidare blefve bibehållen vid dess nuvarande förhållande till tullsatsen å utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i verldshandeln gällande holländska standard, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Ordet begärdes af

Herr Jonas Andersson, som yttrade: Såsom motionär i ämnet och då Utskottet kommit till ett resultat, motsatt mitt i motionen framstälda yrkande, anser jag mig skyldig att med några ord bemöta de skäl, på hvilka Bevillnings-Utskottet i denna fråga grundat sitt beslut. Jag vill dervid förutskicka den upplysningen, att jag för egen del hvarken är egare af eller delegare uti något sockerbruksbolag, likasom jag icke heller är boende på en sådan ort, att jag i något fall kan odla hvitbetor till afsalu åt ett sådant bruk. Men jag har ansett frågan vara af ganska stor vigt icke allenast för jordbruksnäringen i allmänhet, utan äfven med hänsyn till den ofantliga import af råsocker, som eger rum och årligen i förvånande skala tillväxer. Jag har med min motion afsett, att åtminstone i någon mån vinna två ändamål, det ena att genom bibehållande tills vidare af den beskattning å hvitbetssockertillverkningen, som hittills egt och för närvarande eger rum, möjligen kunna uppmuntra denna industri, och det andra att försöka bringa jorden till den kulturgrad, att den icke allenast kan gifva nöjaktiga skördar i allmänhet, utan äfven blifva tjenlig för odlande af rotfrukter, en art af odling, som hvar och en med någon erfarenhet härutinnan måste erkänna utgöra en af de största

häfstängerna för jordbrukets utveckling. Med förutskickande af dessa anmärkningar, ber jag att få bemöta några af de invändningar mot mitt förslag, som Utskottet i sitt betänkande framstält.

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

Utskottet säger till en början:

"Då vid 1869 års riksmöte beslut fattades om beskattning af hvitbetssockertillverkningen, afsågs dermed — på sätt vid ett föregående tillfälle af Utskottet erinrats — ej endast att skydda statsverket mot förlust i följd af den minskning i sockerinförsel, som en sockertillverkning inom landet skulle medföra, utan äfven att tillförsäkra hvitbetssockerindustrien trygghet mot ovissa och våldsamma beskattningsåtgärder; och man sökte härvid fästa tillbörligt afseende å nämnda industris skatteförmåga genom föreskriften om beskattningens successiva påläggande".

Huruvida denna skatteförmåga verkligen existerat i den grad, Utskottet synes förutsätta, visas tydligast af det förhållandet, att under tiden efter beskattningens tillkomst icke mindre än halfva antalet af de hvitbetssockerfabriker, som förut funnits, måst nedlägga sin rörelse. Den femte, nemligen den i Landskrona, har, såsom vi veta, under förlidet år nedbrunnit. Men denna fabrik har en särskild historik, som alldeles icke får medtagas i beräkningen vid bedömandet af den fråga, som här föreligger. Då det nu visat sig, att den på hvitbetssockertillverkningen grundade sockerfabriksrörelsen här i landet till en början alldeles icke tål vid den beskattning, som hittills ålegat densamma, och ännu mindre skulle kunna tåla vid den fördubblade beskattning, som under innevarande år skulle vidtaga, så tyckes detta vara ett talande bevis för att skatteförmågan hos dessa fabriker *icke* varit särdeles väl afpassad. Utskottet säger visserligen, att det icke är troligt, att denna näringsgrens aftynande varit orsakad af beskattningen å densamma, som Utskottet påstår vara ganska obetydlig; men jag vill erinra derom, att denna beskattning icke är så alldeles obetydlig, i synnerhet vid början af en sådan rörelse, sådan som den ifrågavarande. Man måste nemligen ihågkomma att, för att kunna bedrifva sockerfabriksrörelse, grundad på hvitbetsodling inom landet, fordras en ganska lång tid, innan jordbrukarne i allmänhet i de kringliggande orterna hinna dels sätta sig in i de fördelar, som odlandet af rotfrukter för jordbruket medför, dels kultivera sin jord så, att den med fördel kan för en sådan odling användas.

Man har visserligen tillförene, då denna fråga vid riksdagarne förevarit, i detta fall åberopat exemplet från Tyskland, der en beskattning å dylika fabriker i ändå högre grad än här eger rum; men man har glömt, att Tyskland vid beskattningars åläggande går till väga på helt annat sätt än det hos oss varit fråga om att förfara. Der har under årtionden industrien fått utveckla sig, oberörd af sådana beskattningar; och sedermera har den så småningom och obemärkt tillväxt, utan att derigenom åstadkomma något större tryck på fabriksrörelsen. Så har man deremot här i landet icke tillvägagått, om jag nemligen undantager fabriken i Landskrona, som existerat skattefritt i många år, under hvilka både fabriken hunnit stadga sig och jordbrukarne deromkring haft tillfälle att kultivera sin jord så, att den

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

lemnade tillräckligt med hvitbetor åt fabriken. Öfriga hvitbetssockerfabriker deremot hafva tillkommit dels kort före beskattningens införande, dels efter densamma; och ehuru $\frac{1}{5}$ af tullen icke kan vara särdeles stor, gör det likväl icke så litet, om man tillägger den kostnad och det obehag, som kontrollen af densamma måste medföra. Med utsigten att efter vissa års förlopp och vidare tid efter annan skatten skulle fördubblas, hafva fabrikanterne derföre naturligtvis beräknat, att det vore så godt först som sist taga en gifven förlust och nedlägga sin rörelse, som att vänta på en ytterligare beskattning och under tiden fortfarande drifva sin rörelse med förlust. Jag är också fullkomligt öfvertygad om, att det skall gå de återstående fabrikerna, som ännu hållas vid makt, på samma sätt, så vida icke någon förändring i den af mig nu angifna rigtningen vidtages. Utskottet säger visserligen att något sådant icke torde komma att inträffa, emedan fabriken i Landskrona, som nyligen nedbrunnit, kommer att af sina delegare återuppbyggas. Men jag har haft tillfälle att af fullt tillförlitliga personer från orten inhemta, att denna fabrik, ehuru den är så försigkommen, att den framför alla andra kan tåla vid den ifrågavarande beskattningen, likväl icke tänker drifva rörelsen i den form, som här är i fråga, utan helt och hållet grunda densamma på raffinadering. Och det är tydligt, att de återstående fabrikerna, om de skola försöka att spjerna emot, för att ännu någon tid hålla sig uppe, äfven måste slå sig på raffinadering i stället för att af landets egna produkter tillverka sitt socker.

Utskottet yttrar vidare:

"Att, såsom motionären vidare förmenar, en eller annan fabrik möjligen skulle åter komma till stånd, i händelse tillverkningsafgiftens nuvarande belopp tills vidare förblefve oförändradt, kan Utskottet ej annat än betvifla. Tvärtom skulle, enligt Utskottets öfvertygelse, det ofördelaktigt inverka på ifrågavarande industri, om det redan antagna beskattningssystemet utan fullgiltiga anledningar ändrades och lagstiftaren derigenom visade sig vacklande emellan olika grundsatser."

Man kan visserligen påstå detta, för så vidt som man antager att fabrikanterne verkligen icke hafva något skäl att draga sig tillbaka till följe af det system, som redan är utstakadt; men för min del är jag af fullkomligt motsatt åsigt, och det har också visat sig, att förenämnda antagande icke eger någon grund. Ty när på så kort tid af fyra hvitbetssockerfabriker, utom den i Landskrona anlagda, hvilken mot slutet af förlidet år nedbrann och således icke kan tagas med i räkningen, blott tvenne återstå, med en aftynande verksamhet, och hvilka hufvudsakligen måste grunda sitt bestånd på inkomsten af raffinadering; så förefaller det mig temligen tydligt att, derest man icke vidtager den af mig föreslagna åtgärden, det ovilkorligen kommer att gå derhän, att dessa fabriker måste nedlägga sin rörelse samt att någon ny industri i den vägen hädanefter alldeles icke kommer att uppblomstra.

Utskottet anser, att "det skulle ofördelaktigt inverka på ifrågavarande industri, om det redan antagna beskattningssystemet utan

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

fullgiltiga anledningar ändrades och lagstiftaren derigenom visade sig vacklande emellan olika grundsatser."

För min del tror jag dock, att sådana skäl förefinnas, som påkalla en efter nuvarande förhållanden lämpad moderation i detta beskattningssystem, för så vidt man nemligen anser nämnda industri vara för landet nyttig. Lagstiftningen och beskattningen böra väl i sådana fall, åtminstone i någon mån, lämpa sig efter de verkliga förhållandena.

Då, som vi sett, värdet af hvitbetssockertillverkningen nedsjunkit från 60,000 kronor till 30,000 kronor, d. v. s. till hälften af ursprungliga beloppet, och då, efter min oförgripliga åsigt, denna tillverkning kommer att nedgå ännu mera, samt slutligen blifva af noll och intet värde, så öfverlemnar jag till Kammaren att bedöma, huruvida det kan vara skäl att på detta sätt behandla denna alldeles nya industrigren, hvilken har till uppgift att förädla en af landets egna produkter och förse oss med en vara, som numera anses för vårt land oundvikligen behöflig och hvilken icke är i något afseende skadlig för helsan eller moralen, och underkasta den en undantagslagstiftning, närmast jemförlig med lagstiftningen för bränvinstillverkningen. Men jag hemställer, om dessa båda produktioner böra ställas på alldeles samma grad. Bränvinstillverkningen har man ansett sig böra fördyra genom beskattning och kontroll, på det att konsumtionen deraf måtte så mycket som möjligt minskas. Men detta motiv kan väl icke anses böra gälla i fråga om hvitbetssockertillverkningen. Enligt min åsigt borde man tvärtom låta denna industri få tid på sig för att vinna fotfäste i vårt land, i stället för att obehörigen undertrycka densamma, hvilket också skulle vara en lätt sak, om det skedde i sammanhang med jordbruksnäringens upplifvande. Detta i afseende på första delen af min motion. Med anledning af den senare delen af motionen, i hvilken jag föreslagit förändring i vissa afseenden af nuvarande kontroll öfver hvitbetssockertillverkningen, hemställer jag, om Kammaren anser lämpligt att bibehålla en så vidlyftig apparat, som den, hvilken i detta afseende nu är etablerad, och att denna kontroll skall vara mera kostsam icke blott för staten utan äfven för den enskilde, än den kontroll, som eger rum i afseende på bränvinstillverkningen. Ty, under det att man i senare afseendet anser sig icke behöfva mera än en kontrollör, så måste vid hvitbetssockerfabriken tre personer dagligen sysselsättas med tillsynen öfver tillverkningen; så farlig anser man denna tillverkning. En så beskaffad kontroll har icke heller ansetts nödig vid andra fabriker, oaktadt den vara, som vid dem tillverkas, är lika beskattningsbar. Jag tror också att ingen skall kunna bestrida, att kontrollen öfver hvitbetssockertillverkningen skulle kunna verkställas på lika enkelt sätt som kontrollen öfver tillverkningen vid fabriker af annat slag. Utskottet tyckes emellertid anse sjelfva tillverkningen af så farlig och för samhället skadlig beskaffenhet samt varan i och för sig som ett gift både för moral och helsa, att någon förändring i den en gång bestämda kontrollen icke kan ega rum. Emellertid anser jag mig hafva skäl att yrka bifall till förra delen

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

af min motion och hemställer, om icke Kammaren skulle finna lämpligt att äfven bifalla min hemställan i afseende på den senare delen. Ty det är alldeles gifvet, att kostnaden för denna kontroll, sådan den nu är etablerad, skall, utan att lemna någon större säkerhet mot olagligheter än som på ett annat mera enkelt sätt kunde åstadkommas, nära nog uppgå till hälften af de inkomster, staten annars skulle kunna påräkna af denna industri.

Jag anhåller hos Herr vice Talmannen om proposition på bifall till min motion.

Herr *Anders August Andersson* instämde med Herr Jonas Andersson.

Herr Carl Aron Jönsson: Jag ber att få trösta den ärade motionären med den förklaringen, att jag, jemte flere med mig, redan då denna fråga vid 1873 års riksdag behandlades inom Bevillnings-Utskottet, reserverade oss emot nu ifrågavarande beskattning. Jag ansåg nemligen då, liksom nu, att man genom att pålägga en så dryg skatt på en alldeles ny industrigren skulle, så att säga, qväfva barnet i lindan. Vår reservation vann dock icke Riksdagens bifall, utan utföll dess beslut i öfverensstämmelse med Utskottets förslag. Jag frågar derföre nu, om motionären kan begära, att Utskottet, med detta beslut för ögonen, skulle kunnat komma till något annat resultat än en hemställan om afslag å motionen, i hvad den rörer beskattningen af hvitbetssockertillverkningen.

Hvad härefter vidkommer motionärens förslag om förändring i vissa fall af nuvarande kontroll öfver hvitbetssockertillverkningen, hvilket förslag Utskottet under momentet b) jemväl afstyrkt, så tror jag att denna kontroll måste bibehållas, intill dess det blir bestämdt, att skatten skall beräknas på annat sätt än nu är stadgadt.

Jag tror derföre, att motionen för det närvarande icke kan hafva någon utsigt till framgång. Men om Kammarens Herrar ledamöter nu uttala sig till förmån för motionen, skall jag, om den återkommer en annan gång, med nöje tillstyrka bifall till densamma.

För närvarande yrkar jag emellertid bifall till Bevillnings-Utskottets hemställan.

Friherre A. H. Fock: I denna fråga har Utskottet uttalat såsom sin åsigt att ett vacklande fram och tillbaka mellan olika grundsatser i fråga om beskattningen af en industri sådan som denna ej kan vara annat än skadligt för densamma. Denna åsigt är så bestämdt grundad, att den ej kan bestridas; åtminstone skall det erfordras kraftigare skäl, än de nu anförda, för att förmå mig att frångå densamma.

Den ärade motionären har anmärkt, att man öfverskattat hvitbetssockerfabrikernas skatteförmåga. Det är möjligt, att så skett, i fall man ej fäster afseende på *hvar* och *huru* dessa fabriker blifvit anlagda. Det är nemligen naturligt, att hvitbetssockertillverkningen ej gerna kan bära sig, annat än i vissa trakter af vårt land, nemligen

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

dem, inom hvilka hvitbetsodling lämpligen kan ske. Och om man anlägger en sådan fabrik i en trakt, der detta ej är fallet eller der hvitbetsodlingen ej blifvit tillräckligt uppdrifven, så är det, jemväl med afseende å den dryga anläggningskostnaden, knappast att vänta det en sålunda anlagd fabrik skulle kunna bära sig; dertill skulle sannolikt fordras ej blott skattefrihet utan äfven direkt understöd. Orsaken dertill, att fabriker af sådan beskaffenhet som de, hvarom här är fråga, så väl här som i andra länder gå under, är således icke att söka uti en för hög beskattning utan fast heldre dels uti den omständigheten, att fabrikerna icke blifvit med nödig insigt anlagda; dels uti den ofantliga nedsättning i sockerprisen, som under de senare åren egt rum, så väl hvad hvitbetssocker som kolonialsocker beträffar. Och denna senare orsak verkar ofantligt mycket mer än en skatt af omkring 1 ½ öre per skåpund.

Motionären anförde för sitt förslag Tyskland såsom exempel. Jag skall deremot be, att få anföra hela Europa såsom exempel på, att det finnes intet land, mig veterligen, inom hvilket hvitbetssockerfabriker finnas, som ej belagt denna fabrikation med skatt, ehuru långt strängare än Sverige. I Danmark t. ex., der skatten pålades på samma gång som i Sverige, sattes skatten genast lika med tullen å det utländska råsockret, under det hos oss den bestämdes till blott en femtedel af nämnda tullsats, och ändock bibehålla sig de danske fabrikerna, hvilket otvifvelaktigt äfven skall blifva fallet med de svenska, om de anläggas i lämpliga trakter samt ordnas och skötas på tidsenligt sätt.

Påståendet att de få svenska hvitbetssockerfabriker, som ännu icke blifvit nedlagda, lefva ett tynande lif, vågar jag dessutom bestrida. Detta är åtminstone icke förhållandet med fabriken i Arlöf och var det icke heller med den i Landskrona, innan den nyligen genom vådeld blef afbruten i sin verksamhet.

Jag inskränker mig till det nu sagda i afseende å momentet a), och yrkar således bifall till Utskottets deri gjorda hemställan. Hvad åter momentet b) beträffar, är detta ännu ej föredraget, hvarföre jag icke för det närvarande vill inlåta mig på detsamma.

Herr Holmqvist: Jag instämmer med motionären i hvad han nyss anförde angående den sak, hvarom nu är fråga. Det fans verkligen en tidpunkt, då man hoppades, att hvitbetssockertillverkningsindustrien skulle uppblomstra i vårt land, och då man hade skäliga anledningar till det antagandet, att dessa förhoppningar skulle förverkligas. Ty hvitbetssockerfabriker voro anlagda, hvilka länge bestodo och beredde vinst icke blott för delegarne sjelfva, utan äfven för de orter, der de voro belägna.

Men huru har denna industri, som skulle kunnat medföra så stor nytta för landet, sedan dess blifvit behandlad? Jo, sedan åtskilliga bolag bildats och med stora kostnader anlagt betydande fabriker för sockertillverkning, kom öfver bolagen såsom en åska en beskattning af den beskaffenhet, att denna fabriksrörelse icke i längden kunde bära sig. Följden blef äfven, att af de fem hvitbetssockerfabriker, som då

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

funnos, två genast måste lägga ned sin rörelse; och nu stå dessa byggnader såsom ruiner, vittnande om hvad man hoppats kunna i detta fall uträtta.

Den siste talaren yttrade, att, så vidt han hade sig bekant, för närvarande intet land funnes, der hvitbetssockertillverkningen ej vore ålagd beskattning. Det tror icke heller jag; men jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, huru vid denna beskattnings åsättande förfarits i andra länder, till exempel i Tyskland och Belgien. Beskattningen har der successivt under en lång följd af år tillkommit och småningom ökats. Jag är äfven viss om, att, derest en billig beskattning här i Sverige i början hade åsatts denna tillverkning, vi, likasom annorstädes, skulle kunnat erhålla en mängd smärre hvitbetssockerfabriker och att här, liksom i Belgien, skulle hafva uppstått många små anläggningar för tillverkning af råsocker utaf hvitbetor, hvilket socker sedermera vid större fabriker skulle raffinerats. Det var i förhoppning på en sådan billig beskattning som den andra hvitbetssockerfabriksanläggningen i ordningen här i Sverige kom till stånd. Nu har dock, såsom nyss är nämndt, Landskrona fabrik nyligen nedbrunnit, Östergötlands fabrik och fabriken vid Ystad hafva upphört med sin tillverkning; och helt säkert kommer inom några år ingen hvitbetssockerfabrik att med den förhöjda beskattningen kunna existera i Sverige. Följden måste blifva, att bolagen tvingas använda sina fabriker till en annan industri, nemligen att raffinera kolonialsocker.

Jag önskar följaktligen lika med motionären, att Kammaren måtte för sin del besluta att under ytterligare tre år bibehålla denna beskattning vid det belopp, hvarmed den för närvarande utgår.

Hvad senare delen af Herr Jonas Anderssons motion beträffar, är jag af den öfvertygelse, att kontrollen skulle kunna anordnas på ett åtminstone för staten billigare sätt än nu. Den nu bestämda kontrollen är så beskaffad, att kostnaden för densamma nära nog kommer att äta upp skatteinkomsten från de två enda fabriker, som ännu finnas qvar.

Herrar *Westerdal* och *Lundegård* förenade sig uti Herr Holmqvists anförande.

Herr Ola Månsson: Vid alla de tillfällen, denna fråga under den tid jag varit här vid Riksdagen kommit på tal, har jag alltid varit af den åsigt, att man icke borde belägga hvitbetssockertillverkningen med någon annan skatt än den som åligger hvarje lyckadt företag i bevillning. Jag tror nemligen, att denna sockertillverkning är en handtering som, mera allmänt utöfvad, skulle kunna medföra stor nytta för vårt land och som i följd deraf bör på allt sätt befrämjas i stället för att, genom att beläggas med dryga skatter, försvåras. Jag har derför, som sagdt, alltid ansett att man bör akta sig för att pålägga denna fabrikation någon särskild beskattning och önskar följaktligen all möjlig framgång åt motionen, ehuru jag, då det är så långt lidet på Riksdagen, ej vågar tro att någon ändring i Utskottets förslag nu kan åvägabringas.

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

Jag har härmed endast velat uttrycka min önskan att så hade kunnat och bort ske.

Herr Åke Andersson: Ända sedan denna fråga första gången förevar, att med accis belägga ifrågavarande produktionsgren, har jag varit mot detsamma, då jag ansett och fortfarande anser, att det alltid blir producenten, som får betala skatten, och att alltså, ju högre skatt man pålägger hvitbetssockerfabrikationen, dess mindre skall densamma gå framåt inom landet. Jag tror derföre, att det hade varit ganska välbetänkt, om man dröjt ännu några år, innan sådan accis kommit till stånd. Vi skulle då helt säkert haft flera hvitbetssockerfabriker, än förhållandet nu är, men i följd af beskattningen har, enligt mitt förmenande, hågen för hvitbetsodlingen aftagit, hvarföre också de redan tillkomna synas gå ett nära nog tynande lif till mötes.

Hvad kontrollen beträffar, tyckes man verkligen hafva ansett denna tillverkning mycket farligare än bränvinstillverkningen, alldenstund den synes vara både nogare och mycket dyrare.

För min del kan jag alltså icke annat än yrka bifall till motionärens förslag såväl i förra som sednare delen.

Herr Talmannen, som uppkommit under det Herr Åke Andersson yttrade sig, lemnade derefter ordet till

Friherre A. H. Fock, hvilken anförde: Hvad den rent statsekonomiska sidan af saken angår, skall jag dermed icke upptaga Kammarens tid, då — efter hvad jag tror — densamma är temligen utredd.

En talare på skånebänken yttrade, att beskattningen kom såsom ett åskslag öfver de nybildade fabrikerna. Jag tror dock icke att, med undantag af fabriken i Landskrona, några andra fabriker vore i verksamhet, då detta åskslag kom, ty först efter år 1869, då ju blixten redan syntes, i det Riksdagen fattade sitt beslut om skattens införande, hafva alla dessa fabriker, med undantag af den nyssnämnda i Landskrona, blifvit anlagda. Anläggarne hade alltså kännedom om Riksdagens beslut angående beskattningen och borde väl äfven hafva väntat, att Riksdagen skulle vidblifva detta beslut.

Samme talare upplyste, hurusom beskattningen i Tyskland och Belgien endast succesivt tillkommit. Detta är fullkomligt sant; men dervid är att märka en annan omständighet, den nemligen, att, då hvitbetssockerindustrien först uppstod, voro tillverkningsmetoderna så utomordentligt underlägsna och så ofullständiga i jemförelse med de nuvarande, sedermera uppfunna, att fabrikerna icke kunde bära sig ens med någon beskattning alls. Det är, om jag icke missminner mig, öfver femtio år sedan dessa fabriker först började sin verksamhet; men sedan dess hafva tillverkningsmetoderna allt mera utvecklats; och det måste väl medgifvas, att våra svenska fabrikanter varit i tillfälle att genast tillgodogöra sig dessa förbättringar. Men om under en mera långsamt stigande beskattning eller utan någon beskattning alls vi finge se en sär-

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

deles stor mängd hvitbetssockerfabriker uppstå, skulle vi också lika otvifvelaktigt, med en stigande beskattning, få se hvad som i Tyskland och Belgien inträffat eller att dessa fabriker gingo öfver ända just derföre, att de uppstått utan behörig tanke på hvad komma skulle. Af de tyska fabrikerna t. ex., hvilka kunna räknas i 100 och 1000:de tal, hafva under årens lopp kanske halfva antalet fallit, just derföre att de icke varit planmässigt anlagda. Något sådant kan emellertid icke genom några beskattningsåtgärder förekommas. Det är derföre jag, för min del, fortfarande tror, att en ändring i beskattningssystemet icke vore på sin plats.

Hvad åter kontrollen beträffar, vill jag — efter densamma nu ändock kommit på tal — erinra derom, att i alla andra länder kontrollen är ganska sträng och fullt ut så sträng som här. Det har tyvärr också visat sig, att t. ex. i Belgien, der man sökt släppa efter på kontrollen, underslef i så stor skala egt rum att der uppstått åtal gående löst på millioner. Jag har visserligen icke ringaste anledning antaga, att något sådant skulle inträffa med de hvitbetssockerfabriker, som här i landet finnas, med de personer, som för närvarande för dem stå i spetsen, men hvad som *kan* inträffa, i framtiden lemnar jag derhän.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Holmqvist: Jag glömde, då jag sista gången hade ordet, en omständighet, hvarå jag nu vill fästa uppmärksamheten, att nemligen inom Sverige finnas en mängd andra fabriker, som på lika sätt som hvitbetssockerfabrikerna begagna sig af material, hemtadt från landets egna produkter, men ändock icke betala någon särskild tillverkningsskatt. Jag vill bland dem endast omnämna cikoriefabrikerna, hvilka vid sin tillverkning använda stor del hvitbetor, samt de tobaksfabriker, som begagna sig af tobak, växt inom landet.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Lika med Herr friherre Fock ber jag att få erinra, att det var 1869 års Riksdag, som beslöt att en beskattning skulle åläggas hvitbetssockertillverkningen i Sverige och att denna beskattning till en början från och med 1873 skulle utgå med $\frac{1}{5}$ af införseltullen å utländskt råsocker och vidare för hvart tredje år ökas med ett lika belopp, intill dess den uppgick till $\frac{4}{5}$ af nämnda tull. Vid 1873 års riksdag, eller det år denna beskattning enligt 1869 års beslut skulle taga sin början, fick Riksdagen mottaga en Kongl. proposition, i hvilken föreslogs *sättet* för skattens åläggande. Man kunde således vid 1873 års riksdag hvarken genom att reservera sig mot Bevillnings-Utskottets betänkande eller på annat sätt väcka fråga om uppskof med beskattningens åläggande, ty någon motion derom var icke i föreskrifven tid väckt och ej heller hade Kongl. Maj:t föreslagit upphäfvande af 1869 års beslut. Det enda, hvarom man vid 1873 års riksdag kunde tvista och på ett mer eller mindre drägligt sätt anordna, var således sjelfva sättet för beskattningen. Som de flesta af Herrarne torde känna, finnes det nemligen flera sätt att uttaga ifrågavarande skatt. Det i grunden rigtigaste sättet torde väl vara att be-

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

skatta hvarje tillverkadt skålpund socker. Ett system användes i Frankrike; men detta sätt ansågs skola medföra en mycket dyr och för fabrikanterne mycket hinderlig kontroll.

Ett annat sätt att beskatta denna industri användes i Belgien och består deruti att hvitbetssaften beskattas efter dess specifika vigt eller täthet. Ett tredje sätt att gå till väga vid denna beskattning är att först söka utfinna den procent socker, som ingår i råvaran eller hvitbetan, och derefter bestämma skatten efter beräkning af ett visst sockerutbyte, såsom t. ex. i Tyskland. Hos oss hafva vi antagit ett sockerutbyte af $6\frac{1}{4}$ skålp. på en centner eller 100 skålp. hvitbetor. Nu är frågan, huruvida sistnämnda beräkning af sockerutbytet kan anses för hög. Deröfver har jag dock icke försport någon klagan, snarare skulle jag tro att denna procent är satt något lägre än den siffra, hvartill sockerhalten i allmänhet uppgår. Då nu tullen å råsocker utgör 8 öre per skålp. och skatten $\frac{1}{5}$ af detta belopp, eller $1\frac{3}{5}$ öre per skålp. så finner man att återstoden eller $6\frac{2}{5}$ öre är det tullskydd, som hvarje skålp. råsocker för närvarande åtnjuter. Tullen å hvarje skålp. raffinadsocker uppgår till 11,6 öre. Om på samma sätt från detta belopp drages nuvarande tillverkningsskatten, uppgående till $\frac{1}{5}$ af tullen, eller 2,32 öre, utgör återstoden eller 9,28 öre tullskyddet för hvarje skålp. raffinad. Jag tror derföre för min del att, om, oaktadt denna höga skyddstull, flera hvitbetssockerfabriker nödgats redan nedlägga sin rörelse, sådant är ett tydligt bevis för att denna näring här svårligen har, någon framtid. Nu har man sagt, att man i andra länder gått till väga på annat sätt vid beskattningen af denna industri.

Jag tror dock, att vi hafva följt samma regel, som de andra länderna. Hvitbetssockerindustrien började 1837 beskattas i Frankrike, 1840 i Belgien, 1843 i Tyskland; och man har sedermera der ökat skatten. Det har visserligen visat sig i dessa länder, att hvarje gång skatten ökats, *antalet fabriker i allmänhet* och stundom äfven sjelfva fabrikationen *för tillfället* nedgått; men i de flesta fall har, i samma mån som de sämre fabrikerna nedlagts, fabrikationen höjt sig. I förhållande till skattens stigande har fabrikationen i det hela höjt sig betydligt. Huruvida förhållandet skall blifva enahanda här i landet kan jag icke säga, då jag icke vet, om denna industri är en för landet naturlig näring; det kan åtminstone vara tvifvel underkastadt.

Återstår då att tillse, huruvida näringen indirekt tillför staten så stora fördelar, att man bör stanna vid den nuvarande skatten, att statens uppoffringar, liksom äfven konsumenternes, *derigenom* kan rättfärdigas. För min del tror jag dock det vara klokare att lägga kapital och arbetskrafter i sådana slag af industri, som kunna bära sig. Ty likasom jag skulle hushålla illa, om jag på en egendom, på hvilken växer råg, hafre och potatis, men icke korn, likväl odlar sistnämnda sädesslag, som jag behöfver annars köpa, men som icke går, och sätter å sido de andra, som gå bättre, likaså handlar det land illa, som lägger sig på en industri, som icke är för landet naturlig.

Då en motionär för ett par år sedan väckte motion i Kammaren i denna fråga, bad jag honom inskränka sin motion till en begäran om förlängning af terminerna mellan hvarje skatteförhöjning från tre år,

Angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. (Forts.)

som nu är föreskrifvet, till 5 år, hvilket är den högsta förlängning jag vill medgifva, då jag gillar den förut af Riksdagen antagna principen. Härigenom hade fabrikanterne haft något bestämdt att rätta sig efter; icke så genom antagandet af motionen.

För öfrigt är jag af den åsigten, att den näring, som icke är naturlig för ett land, icke heller bör uppskrufvas, utan att man bör lägga sig på sådana näringar, som bära sig. Vi hafva tillräckligt många näringar, vi hafva råmaterialier i jern och träd m. m.; och en företagsam man behöfver icke befara den ringaste brist på arbete, om han blott slår sig på en för landet naturlig näring.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, enligt de yrkanden som blifvit gjorda, så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall i stället till motionärens förslag; och fann Herr Talmannen den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Som emellertid votering begärdes, blef i anledning deraf en så lydande omröstningsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemstält i 1:a punkten mom. a, af utlåtandet N:o 7

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit motionärens ifrågavarande framställning,

Voteringen försiggick och utföll med 79 ja mot 68 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Mom. b.

Bifölls.

Punkterna 2 och 3

Blefvo jemväl bifallna.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne Bevillnings-Utskottets memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes beslut i vissa delar af Utskottets betänkande N:o 4, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

§ 5.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets utlåtande N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående antagande af det metriska mått- och vigtsystemet.

Utskottet, som vid granskning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag funnit anledning endast till två mindre väsendtliga anmärkningar, den ena beträffande de för uppmätning af träkol och ved föreslagna mått och den andra angående skyldigheten för landtmätare att uti ego- och delningsbeskrifningar införa i särskilda kolumner jordområdenas innehåll, uttryckta icke allenast i det nya ytmåttet utan äfven i det gamla, hade hemstält:

att Riksdagen, med förklarande att den nådiga propositionen icke kunde oförändrad bifallas, måtte för sin del antaga de bestämmelser, som Utskottet i det följande under *punkterna 1—7* föreslagit, att införas i den allmänna stadga om mått och vigt, hvilken kunde komma att af Kongl. Maj:t utfärdas

I sammanhang med denna inledning till Utskottets förslag upplästes jemväl

Punkten 1, lydande sålunda:

Rikets *mått* skall vara grundadt på metern med dess underafdelningar och mångfalder. För rikets *vigt* fastställes såsom enhet kilogrammet med dess underafdelningar och mångfalder.

Och lemnades derefter ordet, på begäran, till

Herr Ola Månsson, som yttrade: Det kan visserligen synas besynnerligt, att jag nu uppträder mot ett förslag, som genom skrifvelse från Riksdagen blifvit begärdt, hvarefter Kongl. Maj:t behagat framlägga en Kongl. proposition i ämnet, hvilken vid handläggning uti Lag-Utskottet vunnit godkännande. För min del kan jag dock icke undertrycka den tanken att, i händelse den förändring, förslaget åsyftar, går i verkställighet, den stora allmänheten af svenska folket skall känna sig synnerligen olycklig, ty säkert är att man icke förstår alla dessa främmande namn. Det torde vara nästan omöjligt för nuvarande generation, att lära sig dessa nya benämningar på mått, mål och vigt och jag tror derföre lämpligast vara, att låta frågan hvila. Hvar och en får då tänka närmare på saken och under tiden kan i folkskolan lemnas undervisning uti det nya systemet, så att den generation, som växer upp, i någon mån kan reda sig med dessa förhållanden, som, säge hvad man vill, djupt ingriper i den allmänna handeln och vandeln, man och man emellan, jemte de stora kostnader nya måtts, måls och vigters anskaffande åstadkommer. Jag yrkar derföre afslag å föreliggande betänkande.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Thyselius: Herr Grefve och Talman! mine Herrar! Uti en vid sistlidne riksdag af båda Kamrarne beslutad underdånig skrifvelse, har hos Kongl. Maj:t framställning blifvit gjord, att åtgärder måtte vidtagas till införande i Sverige af det metriska systemet för mått och vigt och detta så fort som möjligt ske kunde samt något så när samtidigt med systemets införande i de öfriga skandinaviska länderna. Till följd deraf har Kongl. Maj:t också med all den skyndsamhet, som varit möjlig, förehaft ärendet till behandling och, sedan den inom vårt land på detta område mest kompetenta auktoritet uppgjort förslag till stadganden i ämnet, tagit förslaget i öfvervägande och till innevarande Riksdag aflåtit den nådiga proposition, hvilken nu är föremål för Kammarens öfverläggning. Lag-Utskottet, som beredt ärendet, har också till förslaget tillstyrkt bifall, med undantag af två, såsom Utskottet angifver, mindre väsentliga delar. Af dessa delar afser den ena, att de af Kongl. Maj:t föreslagna benämningarne *vedfamn* och *balläst* måtte utgå, den andra, att vid skiften och landtmäteriförrättningar, der icke allenast det metriska systemet skulle följas, utan äfven resultatet efter ett annat måttsystem införas i ego- och delningsbeskrifningarne, detta andra system icke skulle blifva det nu gällande, utan det äldre — tunnland och kappland.

Hvad den förra af dessa skiljaktigheter angår, synes den — såsom Utskottet antyder — vara af mindre väsentlig beskaffenhet. Af denna anledning och då, i ett ämne af den stora vigt som föreliggande, åtskilligt kan bero på smak, hvarom man icke kan och bör tvista, så har jag för min del icke funnit skäl att begära, det den af Lag-Utskottet vidtagna ändringen måtte ogillas och Kongl. Maj:ts proposition i denna del oförändrad antagas.

Beträffande den senare skiljaktigheten, måste det synas, som om det vore mera rationelt, att, när innehållet af en jordrymd skall betecknas efter tvänne olika system, dertill väljes, jemte det som är ämnadt att snart införas, det som för närvarande är gällande. Men för min del kan jag likväl icke annat än med hänsyn till den praktiska nyttan medgifva, att tunnlandstalet må blifva detta andra, och jag grundar denna mening derpå, att det nu gällande systemet ännu är så nytt, att detsamma kanhända icke hitintills blifvit så allmänt kändt, som det gamla tunnlandstalet. Jag vill äfven öppet medgifva, att förvandlingen från tunnland till det föreslagna nya ytmåttet faller sig lättare än förvandlingen från ref och stänger. Jag har således icke heller i denna del att att begära ändring i Utskottets förslag.

I Medkammaren, der jag nyss deltagit i öfverläggningen och beslutet angående detta ärende, har med afseende å grunderna för den nya stadgan om mått och vigt, Lag-Utskottets betänkande blifvit bifallet, likvisst med det undantag, att benämningen "ton" i andra punkten blifvit utesluten. Både Vetenskaps-akademien och Landtmäteristyrelsen hafva dock ansett denna benämning lämplig; och i brödrariket, som för ett år sedan fick sin lag om det metriska systemets införande, är äfven denna benämning antagen. Men då måhända ur handelssynpunkt bibehållande af benämningen "ton" kunde leda till förveck-

lingar och det synes vara af yttersta vigt, att vid införandet af ett nytt system icke gifva anledning till sådana, så vill jag icke heller här i Kammaren begära bifall till införandet af benämningen "ton", hvarom Kongl. Maj:ts proposition och Lag-Utskottets betänkande äro samstämmiga.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

I öfrigt, hvad sjelfva saken angår, är det — såsom jag förut haft äran nämna — en underdånig framställning från Riksdagen, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts beslut. Om ändamålsenligheten och nyttan af ifrågavarande reform behöfver jag derföre icke nu yttra mig. Tvifvelsutan har också Riksdagen jemväl förlidet år, före fattandet af sitt beslut om en underdånig skrifvelse i ämnet, vid betraktandet af de stora fördelar, som det metriska systemet erbjuder, underordnat de mindre svårigheter, som vid systemets införande kunna möta. Emellertid, då nu Norge antagit detta system, då att döma af de meddelanden, vi mottagit, Danmark står i begrepp att göra detsamma samt Tyskland, för att icke tala om andra, längre bort från oss belägna länder, äfvenledes antagit samma system, hvilket redan är eller inom kort kommer att utgöra grunden för beräkningar och handelsaftal hos kanske 200 millioner menniskor, så synes det klart, att Sverige icke bör dröja att komma till samma mål. Öfvergången må vara svår; men den skall förberedas och verkställas med vidtagande af alla de åtgärder för spridande af kännedom om det nya systemet, hvilka stå till statsmakternas förfogande. Derigenom skall öfvergången kanske verkställas lättare än som vid mången annan förändring varit fallet.

Jag kan således icke annat än hemställa om bifall till Lag-Utskottets betänkande med den förändring jag haft äran nämna.

Herr Liss Olof Larsson: Lika litet nu som förra året, då jag yttrade mig mot den skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet, som då blef Riksdagens beslut, lika litet kan jag nu bifalla föreliggande förslag till införande i Sverige af det metriska mått- och vigtsystemet. Jag vill visserligen icke så mycket klandra Kongl. Maj:t och Lag-Utskottet för detta förslag, ty jag kan nästan säga, att vi fått detta förslag för våra synders skull, emedan vi afläto skrifvelsen vid sista riksdagen något lättvindigt, om jag så får uttrycka mig.

Jag har genomläst mycket noggrant den diskussion, som i frågan fördes vid förra riksdagen i båda Kamrarne. Jag har deraf funnit, att i Första Kammaren några talade mot skrifvelsen till Kongl. Maj:t, andra för densamma. De, som motsatte sig skrifvelsen, läte tydligt förstå, att de icke fäste så synnerlig vigt vid hvad som af Första Kammaren kunde komma att beslutas, ty, då frågan skulle förekomma hos Andra Kammaren, skulle denna Kammare, som mera representerade massan af folket och kände till dess tänkesätt i frågan, nog afslå skrifvelsen. Men då frågan derefter handlades i Andra Kammaren, yttrade man här, att, då Första Kammaren redan bifallit den föreslagna skrifvelsen, Andra Kammaren icke gerna kunde afslå densamma.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Regeringen har emellertid varit mycket rask i att fatta beslut med anledning af nämnda skrifvelse.

Undersöker man nemligen innehållet af den i fjor aflåtna skrifvelsen, hvilken Utskottet icke i dess helhet intagit i betänkandet, så finner man, att Riksdagen deri hemstält, att Kongl. Maj:t "täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder kunna finnas lämpliga för att, så fort ske kan, få infördt det metriska systemet för mått och vigt gemensamt för brödrarikena och konungariket Danmark."

Nu har visserligen Norge redan antagit det metriska systemet; men så är icke förhållandet med Danmark. Frågan derom var visserligen i Danmark för icke längesedan på tal, och en komité tillsattes den 20 Augusti 1873 för att utreda dithörande förhållanden, men något resultat af dess verksamhet har ännu icke visat sig. Denna komité tillstyrkte visserligen införandet af det metriska systemet; men, sedan flera invändningar mot förslaget från kompetente domare blifvit gjorda, beslöt regeringen att frågan skulle tills vidare hvila. Sedermera, när Danmark fått kännedom om att Sverige och Norge börjat röra på sig och att dessa länder vore betänkta på att antaga det metriska systemet, har danska regeringen visserligen låtit förstå, att den å nyo ämnar upptaga saken, men, som sagdt, det är ock allt hvad der är åtgjordt. Kongl. Maj:ts förslag är således icke ett svar på Riksdagens hemställan om att få det metriska systemet infördt gemensamt för brödrarikena och konungariket Danmark, såsom Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t åsyftade, utan att få systemet antaget med förbigående af Danmark.

Det har talats om, att så många länder redan antagit det metriska systemet, att äfven Sverige borde ansluta sig till detsamma; men jag kan icke finna, att detta kan betyda så mycket. Om vi nemligen skola taga hänsyn till andra länder, böra vi taga i betraktande förhållandena i de länder, med hvilka vi stå i största beröring, och deraf draga slutsatser. Men göra vi detta, så skola vi finna, att dessa länder icke äro de, som antagit det metriska systemet, utan helt andra. Jag kan icke heller annat än förundra mig öfver, att man vill, att folket skall underkasta sig detta system med deraf förenade stora kostnader, för att derigenom lättnad skall uppstå i beröringen med de länder, som förut antagit systemet. På samma sätt skulle man ju äfven kunna påstå, att vi borde antaga jemväl det engelska mått-, mål- och vigtsystemet, ty vår beröring med England är ju mycket större än vår beröring med de länder, som infört det metriska systemet.

Jag tror icke heller att regeringen gått så försigtigt till väga, som jag för min del ansett nödigt för genomförande af en så vigtig förändring, som den nu ifrågavarande. År 1874, då förslag väcktes af regeringen om införande af det metriska mått- och vigtsystemet vid jernvägstrafiken, afslogs nemligen detta förslag af Andra Kammaren med stor majoritet, emedan man ansåg att landet ännu icke var moget för detta system, i synnerhet, som man nyligen antagit decimalsystemet.

Vetenskapsakademien har dessutom i infordradt utlåtande den 8 Oktober 1873 yttrat, att "det svenska systemet för mått och

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

vigt väl vore lika enkelt och rationelt, som det franska, så att Sverige icke hade samma skäl, som flera andra länder, att för allmänt bruk antaga det franska systemet.“ Vetenskapsakademien har således uttryckligen erkänt, att det svenska decimalsystemet är lika godt, som det franska metersystemet, ehuru akademien ansåg att, då det franska metersystemet begagnades af flera nationer, det från samfärdselns synpunkt vore fördelaktigt att införa detsamma äfven för Sveriges jernvägstrafik.

Såsom bevis på den försigtighet, hvarmed regeringen sjelf 1874 behandlade denna fråga, ber jag att få åberopa ett yttrande, som fäldes af dåvarande civilministern i denna Kammare. Han sade: “Regeringen har ansett nödigt att gå varsamt till väga i denna fråga och har icke ansett tiden vara inne att nu på en gång antaga nämnda system i sin helhet. Det är lätt för de mera bildade att sätta sig in i detta system, men för mängden af folket, för dem, som göra sina små uppköp på torg, hamnar och i salubodar, blir detta system svårt att fatta, och derföre är det nödvändigt, att vid detsammas införande gå varligt och sakta till väga.“ Jag instämmer fullkomligt i detta yttrande: men jag tror det vara nödvändigt att iakttaga denna försigtighet äfven nu.

Dåvarande civilministern yttrade äfven: “Jag är för min del betänkt på att föreslå Kongl. Maj:t att förordna om utarbetande af en lättfattad framställning af det metriska systemet och att derefter föreskrifva att undervisning i och öfning med reduktioner till och från detta system skall ega rum så väl i elementarläroverken som folkskolorna. Först när kunskapen om systemet sålunda blifvit spridd i landet, anser jag tiden vara inne att tänka på systemets fullständiga införande.“ Ingen af dessa förutsättningar hafva dock, så vidt jag vet, ännu gått i fullbordan. Regeringen har icke låtit sprida bland allmänheten någon “öfversigt“ af systemet, och icke heller lära folkskolelärarne blifvit anbefalda att meddela undervisning i detsamma, hvilket jag dock för min del tror vara alldeles nödvändigt, innan systemet införes till begagnande.

Det sades äfven vid samma tillfälle af den nämnde talaren: “Om man — — — lagstiftar alltför mycket efter egna önskningar, då fruktar jag att man gör sig förtjent af att kallas ideolog, och det är ett ord, som icke har god klang bland praktiske män.“

Då jag således ställer mig helt och hållet på den ståndpunkt regeringen 1874 intog, nemligen att man borde akta sig att gå för hastigt till väga i en sådan fråga, som denna, och att det nya systemets antagande borde föregås af mångahanda förberedelser, hvilket icke skett, så anser jag mig härutinnan ega tillräckligt skäl för mitt yrkande om afslag å betänkandet.

Jag befarar visserligen att ett sådant yrkande nu icke skall vinna mycket afseende i denna Kammare; men jag har velat hafva min åsigt uttalad till protokollet, emedan jag är fullt öfvertygad att, om det nya systemet antages, detta skall uppväcka en storm af ovilja bland befolkningen, och jag åtminstone icke vill vara med om att påtvinga

Om antagande af det metriska mätt- och vigtsystemet. (Forts.)

folket ett system, som icke för det närvarande är af något behof påkalladt.

Herrar *Pehr Nilsson* i Vittjerf och *Bäckström* instämde i Herr Liss Olof Larssons anförande.

Herr Helander: Jag begärde ordet med anledning af den förste talarens betänkligheter mot antagandet af metersystemet och skall nu försöka bemöta hvad såväl han som den siste talaren anförde beträffande de stora svårigheter m. m., som skulle genom systemets tillämpning uppkomma. Derförut ber jag dock att få hänvisa till hvad jag några gånger förut i denna Kammare yttrat om ifrågavarande system, emedan äfven jag har ansett betänksamhet vara af nöden och att man noga borde pröfva alla förhållanden, innan man beslutade sig för en sak, som i så hög grad berör, nästan sagdt, hvarje individ i samhället. Det var derföre ock som jag vid sistlidne riksdag, då frågan redan avancerat så långt att Medkammaren antagit förslag till underdånig skrifvelse i ämnet, här nämnde, att man, enligt min åsigt, icke borde biträda förslaget om en dylik skrifvelses aflåtande om åtgärders vidtagande för systemets införande i grannrikena, om så vore att man ej var sinnad att för egen del och för vårt land antaga samma system. Beslöt man sig för en dylik skrifvelse, så syntes det mig klart, att man i sjelfva verket antagit systemet, emedan det, naturligtvis, icke vore Riksdagen värdigt att afslå en i sådan händelse motsedd Kongl. proposition i ämnet, som Riksdagen sjelf framkallat. Opåmind visade jag vid samma tillfälle att öfvergången till metersystemet nödvändigt vore förknippad med svårigheter samt ganska stora kostnader för såväl enskilde som för staten. Men jag framhöll ock de stora fördelarne af metersystemets antagande, synnerligast i internationelt hänseende, och kom till den slutsats, att då frågan nu allvarligt var bragt å bane och det icke funnes ringaste tvifvel derom att man förr eller senare måste antaga systemet, det vore bättre att besluta sig derför genast, emedan vida större olägenheter och kostnader vore att förvänta, ju längre sakens afgörande uppsköts. Vid samma tillfälle redogjorde jag ock för bekaffenheten af det ifrågasatta systemet och detta systems värde i förhållande till det vi nu, sedan år 1855, hafva samt anstälde åtskilliga jemförelser emellan begge systemen.

Då man nu tyckes mer än skäligt uppskatta svårigheterna vid öfvergången, vill jag, utan att återupprepa allt hvad jag förra riksdagen nämnde, nu åter uppehålla mig med några jemförelser, och dervid främst se till, om de der många främmande benämningarne i verkligheten äro så särdeles afskräckande.

Hvad först längdmåttet angår, så förekomma 3 underafdelningar till enheten: metern. Af dessa är den minsta, millimetern, icke mer än omkring en tredjedels linie. Hvar och en inser lätt att ett så ringa mått som millimetern icke i den allmänna rörelsen kommer till användning. Likaså vore ock förhållandet med näst minsta längdmåttet, centimetern, som endast är ungefärligen en tredjedels tum, hvarföre

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

mest sannolikt synes att blott decimetern, eller måttet af ungefär en tredjedels fot, blefve, bland underafdelningarne, allmännare. Erfarenheten har likväl visat att man föredrager benämningarna 10, 20, 30 etc. *centimeter* i stället för de motsvarande 1, 2, 3 etc. *decimeter*, för att derigenom med detsamma uttrycka den större noggrannheten, som centimeterns användande medgifver, då till de nämnda tiotalen äfven läggas de enkla talen af 1, 2 och 3 etc. *centimeter*, helst man dymedelst i allt fall får antalet *decimeter* gifvet, emedan, t. ex. 79 centimeter vill säga detsamma som 7 deci- och 9 centimeter. Således blir det i fråga om längdmåttet egentligen endast benämningarne *meter* och *centimeter*, som den större allmänheten behöfver taga kännedom om, helst mångfalden *kilometer* blott användes såsom mätare af distanser, och såsom sådan förmodligen, i fall föreslagna benämningen ny mil antages, kommer att benämnas en tiondels ny mil. Öfvergående till benämningarne inom ytmåttet, blifva de vanliga bland dem endast enheten *ar* och dess mångfald *hektar*, två, såsom det synes mig, lätt ihågkomma ord. I fråga om ytmåttet kan jag ej underlåta att yttra något om sjelfva värdet af detta franska mått i jemförelse med vårt eget nu gällande. Jag skulle knappast tro, att någon enda ledamot af Riksdagen kan uppgifva, att detta senare någonstädes i riket begagnas annorlunda än i officiela handlingar. Att så är förhållandet, oaktadt detta mått påbjöds för öfver 20 år sedan, kommer påtagligen deraf, att detsamma är i hög grad olämpligt, då enhetens högsta mångfald, qvadratrefven, är så liten att densamma, beräknad i det äldre måttet, endast utgör 5,7 kappland, hvarigenom vid tillämpningen synnerligt stora tal uppkomma, som alltid äro obeqväma och svåra att med hvarandra jemföra. Deremot är metersystemet särdeles beqvämt att använda för såväl större som mindre ytor. I händelse detta system nu icke antages, är det fullt visst, att den oegentligheten fortfarande komme att existera, att det längesedan afskaffade ytmåttet tunnland och kappland allt framgent begagnades. Nu är förhållandet, att i metersystemet *hektaren* motsvarar 2 tunnland, och deröfver endast 0,8 kappland, hvarigenom, om detta system antages, man så godt som återkommer till det gamla förhållandet, fast i mycket bättre form, då man har *hektaren* 100-delad, hvaremot tunnlandet, såsom bekant är, hade 32 delar. Den fördelen vinnes tillika, i detta fall, genom metersystemet, att då, såsom vi veta, en tunnas utsäde alltid står i ett enkelt förhållande till tunnlandet, den som vant sig vid denna jemförelse fortfarande kan begagna sig deraf, då han blott behöfver fördubbla utsädesqvantiteten i förhållande till hektaren, så att, t. ex., då man räknade utsädet af en tunna korn på tunnlandet, antager man i stället 2 tunnor på hektarn. Lätt är det ock att förvandla det ena måttet till det andra, emedan man blott behöfver fördubbla ett uppgifvet antal hektarer och dertill för hvarje fullt 100-tal lägga $2^1/_2$ tunnland, för att finna motsvarande antal tunnland, så att 100 hektarer äro lika med $202^1/_2$ tunnland. Sålunda blir 1,000 hektarer lika med 2,025 tunnland, som kommer det rätta förhållandet så nära som på 23 kappland. Inom rymdmåttet har man i vårt nu gällande system intet mått större än sjelfva enheten, eller

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

kubikfoten, som innehåller 10 kannor, hvarföre huru stora qvantiteter som helst måste uttryckas i kubikfot, hvilket leder till uppkomst af de obeqväma stora talen, alldeles så som i ytmåttet. Detta vållar att man mångenstädes ännu, och helt säkert länge, i fall metersystemet ej antages, fortfarande kommer att räkna efter gamla tunnan, enligt dess varierande rymd. Om detta vårt nya rymdmått likväl blifvit praktiskt något mera tillämpadt än ytmåttet, är anledningen till detta förhållande att söka deri, att man för det förra har gifna målkärl att använda. I metersystemet är den hos oss föreslagna största mångfalden af enheten för rymdmåttet: *hektolitern*, som motsvarar 38,2 kannor, således åtminstone vida mer än hälften af gamla rågade spanmålstunnan (= 19,4 kappar), hvarjemte *litern* eller sjelfva enheten, som utgör $\frac{1}{100}$ af hektolitern, utgör 38,2 kubiktum. Då litern således närmast motsvarar $\frac{3}{8}$ kanna eller 3 qvarter, är deraf tydligt att för spanmål andra mått näppeligen behöfvas än hektolitern och litern. För våtvaror tillkommer dock åtminstone en, eller decilitern, lika med $\frac{1}{10}$ liter eller något öfver en jumfru. Här äro således 3 benämningar att ihågkomma. Hvad förvandlingen från ena till andra systemet beträffar, sker denna mycket lätt, då man i minnet fasthåller, att hektolitern innehåller 38 kannor (38,2). Jemförelsen med de olika slagen af tunnor är verkställd medelst enkel division med 38,2 till divisor och 48, 56 och 63 o. s. v. (de särskilda tunnornas storlek uttryckt i kannor) till dividend. Qvoten utvisar antalet hektoliter och liter, o. s. v.

För vigten är hos oss *kilogramet* föreslaget såsom enhet, i stället för att gramet är enhet i franska systemet. Ehuru gramet har 3 underafdelningar, kommer likväl ingen af dem att i allmänna rörelsen användas, hvilket lätt inses deraf, att gramet, som blott utgör $\frac{1}{425}$ af skålpundet, således motsvarar endast $\frac{1}{13}$ à $\frac{1}{14}$ lod. En mångfald af gramet förekommer väl, benämnd *hektogram*, men af samma skäl, som nyss nämdes i afseende å längdmåttet, är det mycket sannolikt att denna benämning vanligen bortfaller. Återstår således, inom vigten, endast det hos oss såsom enhet föreslagna *kilogramet:* alltså i verkligheten, i afseende å vigten, endast 2 främmande benämningar. Förvandlingen inom vigten från ena till andra systemet har ingen nämnvärd svårighet. Man vet, t. ex., att 1 pund motsvarar 8,5 kilogram, således 2 pund = 17 kilogram, 8 skålpund äro lika med 3,4 kilogram o. s. v.

Af det anförda finner man alltså att, förutom de fyra en- eller tvåstafviga benämningarna på enheterna, man knappast behöfver lära sig flera än 5 à 6 andra benämningar, samt att valveringen begge systemen emellan icke företer någon stor svårighet. Sjelfva räkningsoperationen, hvarigenom man vill finna motsvarigheterna i metersystemet i förhållande till nu gällande system för mått och vigt, är likartad med den man förut användt, då man gjorde förvandlingen emellan detta senare system och det äldre, numera afskaffade.

Månne det verkligen skulle förhålla sig så, som man påstår, att det skulle vara nästan omöjligt att lära den större allmänheten hos oss att sätta sig in i metersystemet? Detta synes mig åtminstone vara en oförtjent misstanke mot denna allmänhet, som sålunda skulle

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

ställas lägre än bortåt 250 millioner andra menniskor på alla delar af jorden. Låtom oss se till hvilka de nationer äro, som hittills antagit metersystemet. Dessa äro: Argentinska republiken, Algier, Belgien, Brasilien, Chili, Ecuador, Egypten, Frankrike, Grekland, Italien, Mexiko, Nederländerna, Norge, Nya Granada, Peru, Portugal, Rumänien, Schweitz, Spanien, Turkiet, Tyskland, Ungern, Uraguay, Österrike, Holländska, Spanska och Franska kolonierna, äfvensom i England och Nordamerikanska staterna, de två sistnämnda för konventionelt bruk. Jag kunde slutligen här tillägga, att jag anser det icke vara svårare att någorlunda sätta sig in i metersystemet, än att, på så pass lång tid, som vanligen här åtgår för ett förmiddagsplenum, jag tilltror mig bibringa hvarje ledamot af Kammaren, som deraf kunde vara i behof, erforderlig kännedom.

På grund af det anförda, och då det numera naturligtvis icke kan vara Riksdagen värdigt att sätta i fråga att afslå hvad Riksdagen sjelf begärt, så måste jag tillstyrka metersystemets antagande.

Hvad redaktionen af den ifrågavarande punkten vidkommer, så måste jag tillstå att jag önskar den annorlunda, emedan det är mycket oegentligt att, i afseende å *vigten*, säga, att såsom enhet fastställes kilogramet med dess underafdelningar och mångfalder, då enheten endast kan vara en och mångfalder, enligt förslaget, inom vigten ej finnas. Jag skulle derföre i detta fall vilja förorda Herr Philipssons reservation till bifall, eller ock att redaktionen blefve följande: "För rikets mått skall metern, och för dess vigt kilogramet, vara enhet." Emellertid hoppas jag att, utan att Riksdagen derom för sin del särskildt beslutar, erforderlig redaktionsförändring skall vinnas, hvarföre jag uti ifrågavarande hänseende tror mig kunna underlåta att framställa särskildt yrkande. Jag tillstyrker således bifall till den föredragna punkten.

Herr Per Nilsson i Espö: Vid den riksdag, då beslut fattades om decimalsystemets införande, var det en ganska stor minoritet inom stånden, med undantag af presteståndet, som påyrkade metersystemets antagande. De skäl, som man då anförde deremot, voro, att det skulle hafva varit för tidigt att på en gång antaga detta system och att man först borde införa decimalsystemet för att sedan så mycket lättare kunna öfvergå till metersystemet. Vi hafva nu i flera år haft decimalsystemet, men folket har ännu icke hunnit blifva rätt förtroget med detsamma. Jag anser derför tiden vara inne att antaga metersystemet, särdeles som Riksdagen förlidet år ingick till Kongl. Maj:t med en anhållan, det Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga ett förslag, åsyftande metersystemets införande så fort som möjligt. Att vi i detta hänseende icke skulle handla sjelfständigt, utan först böra rådföra oss med Danmark, dertill finner jag intet skäl, då icke någon särskild öfverenskommelse mellan de tre nordiska rikena blifvit ingången rörande frågor af sådan beskaffenhet, som den föreliggande. Jag kan således icke se något hinder i detta afseende, hvarföre vi icke skulle kunna antaga metersystemet.

När vi antogo decimalsystemet, skedde detta hufvudsakligen derföre, att vi skulle blifva befriade från alla de olikartade beräknings-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

sätt för mått, mål och vigt, som vi förut hade, såsom t. ex. i fråga om tyngdmått, uppstadsvigt, bergslagsvigt, viktualievigt m. m. Men sedan vi fått decimalsystemet, hafva vi icke heller varit belåtna med detta, utan man har, såsom vi veta, vid apoteken, i vissa fall vid jernvägarne och äfven vid andra inrättningar, redan börjat tillämpa metersystemet. Skola vi nu återgå till det gamla och skaffa oss dubbla system? Månne det icke hellre vore skäl uti att i tid taga steget fullt ut och antaga metersystemet, som redan tillämpas inom åtminstone tre fjerdedelar af hela den civilicerade verlden.

Medan jag nu har ordet skall jag be att få yttra ett par ord äfven om nästa punkt i Utskottets betänkande. Denna punkt är visserligen icke nu föredragen, men för att ej behöfva ännu en gång begära ordet, vill jag begagna mig af tillfället att framställa en anmärkning, som jag har att göra mot densamma. Det heter i slutet af nämnda punkt, att "1,000 kilogram kallas en ton." Dessa ord skulle jag önska få uteslutna, emedan jag icke anser att vi behöfva någon särskild benämning för 1,000 kilogram. Benämningen "ton" skulle dessutom lätt kunna förvexlas med det engelska måttet med samma namn, hvilket är större än 1,000 kilogram. Vid sådant förhållande låter det lätt tänka sig, hvilka förvecklingar och misstag skulle kunna framkallas på den utländska marknaden genom att samma benämning funnes för två olika mått. När nästa punkt föredrages, kommer jag således att rösta för afslag å den af mig nu påpekade delen af Utskottets förslag i nämnda punkt.

Grefve Sparre: Det kan visst icke förefalla någon underligt, att den, som vid sista riksdagen icke var med om den då aflåtna skrifvelsen, nu icke med blida ögon ser frukterna af detta Riksdagens beslut. I den strid, som i fjor pågick just om denna principfråga, deltog jag ej. Men, sedan frågan en gång blifvit afgjord genom det Kamrarnes sammanstämmande beslut, hvarigenom metersystemet begärdes, sedan Riksdagen aflåtit en skrifvelse till Kongl. Maj:t i detta syfte, kan jag icke finna det annat än mycket besynnerligt att man ännu en gång upptager frågan till diskussion.

Jag har under min föregående långa riksdagsmannabana alltid varit van att böja mig under majoriteten. Ehuru jag tillstår att till och med jag haft några betänkligheter mot förändringen, så ställer jag mig derföre till efterrättelse det beslut Kamrarne förra året fattat. Jag anser äfven det förslag, som nu föreligger, vara upprättadt i fullständig konseqvens med nämnda af Riksdagen fattade beslut.

Beträffande de invändningar mot förslaget, som nu blifvit gjorda, anser jag mig i första rummet böra beröra en, som icke så sällan framställes och som främst bör bekämpas, nemligen den att den förändring, som nu är i fråga, egentligen skulle afse affärsmännen, som hafva att göra med utländingen, och att det vore origtigt att för affärsmännens skuld underkasta sig de olägenheter, som med en sådan förändring vore förenade. Men hvad göra väl dessa affärsmän? Jo! mine herrar! de förmedla affärsrörelsen emellan oss och utländingarne. Affärsmännen äro de, som anskaffa och sälja våra varor, såsom t. ex.

vår spanmål, vårt jern, våra trävaror, med ett ord allt till eller ifrån utländingarne, och sålunda underhålla rörelsen mellan oss och dem. Böra vi då vara missunsamme mot dessa affärsmän, om vi genom antagandet af detta system skulle kunna göra något, som för dem är nyttigt, och således underlätta deras verksamhet? Vi äro numera till följd af allt mera utvecklade jernvägs- och ångbåtskommunikationer i så nära beröring med utländingarne, att vi icke längre kunna isolera oss ifrån dem eller ställa oss utanför den rörelse, som pågår i det öfriga Europa och de framsteg som der göras. Vi måste följa med denna rörelse, dessa framsteg; göra vi det icke, icke länder detta till utländingens skada eller till affärsmännens, utan i främsta rummet till vår egen! Derigenom komma våra affärsmäns förbindelser med utländingarne att försvåras, och för oss sjelfva borttaga vi möjligheten att kontrollera huru dessa affärsmän behandla oss. Det är således enligt min tanke långt ifrån att vi böra hysa någon missunsamhet mot affärsmännen för den lättnad, som detta system kan bereda dem. Nog kunna de evalvera, men just för oss andra, som dervid hafva mindre vana, kommer antagandet af detta system att bereda en stor lättnad. Om man t. ex. i en utländsk tidning läser priset på en hektoliter af en viss sort spanmål, så kan man, med kännedom om metersystemet, förstå detta pris, utan att behöfva reducera hektolitern till tunnor, en reduktion, som mången af oss torde hafva ganska svårt att göra. Den ofantliga utveckling och "Schwung", som handel och rörelse på senare tiden tagit, föranleda dessutom att äfven den mindre affärsmannen numera nödgas beakta handelsförhållandena i utlandet; och dervid kommer naturligtvis metersystemet honom till god hjelp.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Jag har ansett mig böra bemöta denna invändning, derför att jag, såsom boende nära vestra kusten, der kommunikationerna med utlandet äro vida lifligare än här är fallet, vet huru känslig man der är för spanmålsprisens ställning i utlandet. Hvarje postdag, som medför den underrättelsen, att spanmålen stigit några pence på tunnan, antecknas der noga. Det är derföre af största vigt för oss att hafva ett sådant system för mått och vigt, att vi sjelfve kunna öfvertyga oss om innehållet af de underrättelser, som meddelas oss från utlandet.

Sedan jag sålunda bemött denna invändning, må det tillåtas mig att bemöta en annan. Det sades nemligen af en talare på dalabänken, att, då regeringen för två år sedan aflät en proposition om metersystemets antagande i vissa fall, regeringen då gick varsammare till väga än nu. Detta vill jag dock icke medgifva. Det beror egentligen på hvad man menar med varsamhet och på den uppfattning man har af hvad som i detta fall är lämpligast. Vi minnas ju alla att det förslag, som för två år sedan framlades, afsåg att metersystemet skulle tillämpas allenast i vissa fall, nemligen vid jernvägarne och vid tullbehandling af varor. Man ansåg då, att detta system, tillämpadt allenast *i vissa fall*, skulle åstadkomma oreda och förvirring bland befolkningen, som icke kunde få tillfälle att tillegna sig de begrepp, som i nämnda system användas. Man var derföre af den åsigten, att om man skulle göra någon förändring, så borde det gälla hela mått-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

och vigtsystemet, och att man sålunda borde förändra allt eller intet. Den åsigten, att man i detta hänseende måste krypa fram, tror jag deremot icke är lämplig, ty af densammas tillämpning skola ovilkorligen förvecklingar åstadkommas. Vi måste erkänna att vi äro så lata, att vi icke förr än vi äro tvungne sätta oss in i nya förhållanden. De fleste af oss hafva redan någon erfarenhet derom genom det nya mått-, mål- och vigtsystemet, som vid 1856 års riksdag antogs; detta system skulle, om jag minnes rätt, från början af år 1862 tillämpas; man skulle till dess hafva lärt sig det nya systemet. Men jag åtminstone måste erkänna, att jag icke tog den ringaste notis om det nya systemet, förrän jag var tvungen dertill; och jag tror att herrarne gjorde så litet hvar. När sedan det nya systemet skulle tillämpas, så var det emellertid förvånande lätt att lära; det måste vi alla erkänna. Jag hörde 1856 precist samma invändningar som nu, att det nya systemet skulle blifva en oerhörd plåga för det arma folket, och man beklagade djupt dessa stackars varelser, som skulle tvingas att lära sig det; men sedan det blifvit antaget, har jag alls icke hört talas om att det förorsakat några så ohyggliga lidanden och qval. Det gick tvärtom förvånande lätt att införa detta system, som också var ett decimalsystem, ehuru det skulle vara så svårt att lära folket. Jag åtminstone hörde aldrig under tiden för systemets genomförande någon enda människa beklaga sig, utan folket lärde sig att räkna ören med en lätthet, som förvånade mig sjelf. Då jag således en gång förut hört alla dessa föreställningar om qval, plågor och trassel, som ett nytt systems införande hos oss skulle medföra, må det derföre ursäktas mig om jag nu slår döförat till för alla dessa jemmerrop, som, om de äfven vid öreräkningens införande möjligen skulle kunnat skrämma mig, nu alldeles icke förmå göra det.

Den föregående talaren har tydligen åskådliggjort, att öfvergången från vårt gamla mått- och vigtsystem till metersystemet icke är så synnerligt svår, dels emedan beröringspunkterna emellan de båda systemen äro temligen många och lättfattliga och dels emedan det nya, man skall lära, icke är så obegripligt, som man vid första påseendet kan tro Det är alldeles uppenbart, att det värsta vi jordbrukare vid det förra systemets införande hade att lära var qvadratref, qvadratstänger, med ett ord ytmåtten; och jag tillstår till och med, att, om herrarne nu skulle fråga mig huru många qvadratrefvar ett visst jordstycke utgör, skulle jag icke kunna så lätt svara derpå. Men efter metersystemet vet jag, att en "hektar" är ungefärligen två gånger ett tunnland; och då har jag också ytans storlek klar, ty huru stort ett tunnland är, vet jag. Man kommer då också ifrån de der qvadratrefvarne och hvad alla de der fula benämningarne nu allt heta, som jag med förtjusning skall stryka ut från språket, ty de hafva varit mig en verklig styggelse. För öfrigt har jag icke hört några anmärkningar af särdeles betydelse framställas mot förslaget.

Inom Utskottet togo vi i noga öfvervägande det yrkande, som vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition gjordes af en talare här i mitt granskap om antagande af svenska benämningar på de nya måtten

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

och vigterna. Vi gjorde, liksom han i den vägen inom Utskottet åtskilliga försök. Men de utföllo alla olyckligt; de benämningar vi hittade på blefvo så klumpiga, för att icke rent ut säga dumma, att vi snart tvingades öfvergifva försöket. Vi kommo också på den tanken, att, om man vill införa i vårt land ett nytt system för att kunna närma oss till utlandet, så är det också bäst att begagna samma benämningar som utlandet; ty eljest hade vi ju ändå deraf icke den nytta man dermed afsett, då folket icke kunde jemföra dem med de i utlandet gällande benämningarne. Vill man således hafva ett nytt mått- och vigtsystem infördt i likhet med det som gäller utomlands, bör man antaga samma benämningar på måtten och vigterna, som redan finnas i utlandet; ty så svåra äro väl icke de utländska orden att uttala, att icke folket kan lära detta lika lätt som några mer eller mindre lyckade öfversättningar deraf.

För det närvarande skall jag icke längre upptaga herrarnes tid; men skulle hädanefter några grundade anmärkningar mot sjelfva förslaget göras, — de jag förut hört gälla endast sjelfva principen — skall jag bedja få upptaga dem till besvarande.

Jag inskränker mig således att, i likhet med den föregående talaren, yrka bifall till Utskottets förslag.

Herrar Friherre *Koskull* och *Johan Erik Johansson* förenade sig med Grefve Sparre.

Herr Carl Ifvarsson: Jag ber endast att få beklaga, att denna fråga bragts derhän den kommit; ty jag har nu allt skäl till att antaga att Utskottets förslag kommer att gå igenom och således blifva Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut. Men om så sker, skola vi nog, då det gäller att tillämpa det nya systemet, få lära oss inse hvad vi gjort. Då frågan blir att anskaffa nya mått- mål och vigter, då först lär man väl få höra klagomål öfverallt öfver de stora kostnader, som äro förenade först med anskaffandet och sedermera med justeringen af dem. Och då frågan sedan blir att begagna dessa nya mått, mål och vigter, blir förhållandet ännu värre. Vi skola då nog få se huru allmogen på marknader och vid andra tillfällen luras, derför att den icke förstår att beräkna värdet af de varor den köper eller säljer. Olägenheterna blifva utan tvifvel så stora, att ingen på förhand kan beräkna dem. Och att oviljan öfver hela landet öfver införandet af detta metersystem och mot dem, som föranledt detsamma, också skall blifva ganska stor, derom är jag fullt öfvertygad.

Under sådana omständigheter kan jag för min del icke underlåta att instämma med Herrar Liss Olof Larsson och Ola Månsson i deras yrkande om afslag, oaktadt jag är fullt öfvertygad om, att ett sådant yrkande har ganska litet att betyda.

Jag vill åtminstone icke med min röst bidraga till ett beslut, som jag är öfvertygad om icke på många år, om ens någonsin, kommer att gagna fosterlandet. Må vara, att det i en aflägsen framtid kan blifva till någon nytta; säkert är det i alla fall icke. Vi veta dess-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

utom, att många länder, med hvilka vi hafva stora handelsförbindelser, finnas, som icke antagit detta system. Huruvida det under sådana omständigheter kan vara bättre att begagna det ena eller det andra systemet, då vi hafva handelsaffärer med länder, som använda olika system, kommer framtiden att utvisa; det beror i alla händelser på, med hvilka länder vi mest komma i beröring. Möjligt är att det nya systemet aldrig skall lända oss till någon nytta; länge torde det, som sagdt, åtminstone dröja innan det gör det, om det någonsin sker.

Man säger visserligen, att de handlande, som sköta affärerna mellan utlandet och oss, skulle få den egentliga nyttan af en författning sådan som denna, men jag undrar hvaruti denna nytta verkligen skulle bestå? Under förutsättning att våra affärsmän vilja handla redligt med de svenska medborgarne — hvilket jag väl tror att många af dem vilja — kommer nyttan att blifva ringa. Hvad skulle följden blifva? Jo, de skulle slippa att vid transaktioner med utlandet göra evalveringar från det ena systemet till ett annat, och sålunda derutinnan vinna någon lättnad i besväret. Men å andra sidan måste de äfven, såvida de vilja handla redligt, gifva köparen, som vill veta hvad det nya måttet motsvarar i det gamla, upplysning härom. Kan man föreställa sig, att detta skulle blifva mindre besvärligt och således till någon verklig nytta för handelscorpsen? Ja, kanske för en eller annan, men åtminstone icke för många och allraminst för de mindre handlandena, hvilka jag förmodar komma att klaga, till och med mera än allmogen.

Jag vill icke upptaga Kammarens tid med något vidlyftigare yttrande, emedan, såsom jag redan nämnt, jag anser det tjena till ingenting. Jag har endast velat till Kammarens protokoll nedlägga min protest mot förslaget, och kommer äfven, i händelse en votering kommer till stånd, att handla derefter, öfvertygad, att jag derigenom gör fäderneslandet en vida större tjenst än i motsatt fall.

Att Riksdagen till Kongl. Maj:t aflät en skrifvelse i detta ämne, vill jag påstå var ett förhastadt steg; men då man nu en gång gjort det och kommer att få se följderna deraf, kan det måhända lända till en varning för framtiden att icke en annan gång obetänksamt rusa åstad med skrifvelser i likt och olikt.

Herr Danielsson: Då jag i fjor icke var bland dem, som med sina röster bidrogo till den skrifvelse i detta ämne, som Riksdagen då aflät till Kongl. Maj:t, anser jag mig äfven nu kunna uppträda och yrka afslag å Utskottets framställning. Jag skulle hafva tvekat att göra det, om jag icke haft det faktum för ögonen, att så många nya ledamöter nu inkommit i Kammaren, att deruti kan ligga en förhoppning om att med dem äfven nya åsigter här vunnit insteg. Detta är egentliga skälet hvarför jag begärt ordet. Derjemte vill jag nämna, att det är betecknande att se huruledes i frågor, derom Riksdagen i en hastig vändning aflåtit en skrifvelse till Kongl. Maj:t, resultatet af skrifvelsen, så framt frågan är för regeringen behaglig, kommer mycket fort, då man deremot hvad beträffar frågor, som för regeringen äro mindre behagliga, men som för representationen utgöra önskningsmål

och länge stått på dagordningen, kan få vänta 5 à 10 år, ja kanske ännu längre, innan något derutinnan vidgöres.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Detta är onekligen ett förslag, hvilket såsom den föregående talaren nämnde, säkerligen skall föranleda mycken ovilja hos folket och mycket trassel. Jag vill icke förneka, att den tid skall komma, då detta steg skall kunna temligen lätt tagas; men jag tror att det ännu är för tidigt. Jag vill att våra folkskolor dessförinnan skola få i lugn verka ännu 10 eller 20 år och att det nu uppväxande slägtet skall under sin lärotid få inhemta grunderna för systemet. Då man vet att metersystemet så ofantligt skiljer sig från det nuvarande, är det nemligen klart, att den generation, som nu lemnat sin skoltid bakom sig och utträdt i lifvets skola, säkerligen ganska trögt kommer att fatta hvad systemet innebär. Här har visserligen blifvit sagdt, att så många andra länder redan antagit detta system, att vi icke kunde dröja längre med att införa det i vårt land, i synnerhet som af våra brödraland det ena redan antagit detsamma och det andra står i beredskap att göra det. Jag vet dock icke huruvida detta kan utgöra ett så kraftigt skäl som man påstår; för mig har det åtminstone icke varit det; jag tror, att vi i detta afseende ännu någon tid kunna, om så verkligen vore förhållandet, stå för oss sjelfva. Deremot vet jag att våra stora grannländer i öster och vester, England och Ryssland, icke hafva antagit metersystemet. Hvad särskildt England beträffar, har ingen der ens vågat uppträda och yrka en förändring i engelsmännens mått- mål- och vigtsystem emedan den engelska nationen icke vill hafva någon rubbning i det, som den från barndomen inlärt. Den engelska nationen är visserligen större än vår och har ett mägtigare inflytande på handeln, men den tanken står ändock qvar hos Englands lagstiftare att icke vilja påtruga det engelska folket en sak, som den anser, att folket icke kan fatta; jag tror, att äfven inom denna Kammare samma tanke borde göra sig gällande, att icke kasta på vårt folk ett system, som det icke kan fatta, utan hvilket otvifvelaktigt skall leda till trassel, obehag och förluster.

Jag skulle kunna hafva mycket mera att säga, men jag hoppas att med tillhjelp af de nya åsigter, som nu i Kammaren inkommit, blifva nog mäktig att åstadkomma ett afslag å detta förslag. Jag vet väl att man säger, att det är på Riksdagens egen begäran som Kongl. Maj:t aflåtit förslaget; men jag anser det icke heller vara farligt om Kongl. Maj:t får det svaret, att vi nu hafva besinnat oss litet bättre och blifvit något klokare än i fjor, då vi afläto skrifvelsen.

Jag yrkar afslag.

Herr Jöns Pehrsson: Skulle det förhålla sig så, som flere föregående talare trott sig märka, att det icke lönade mödan att uppträda mot Utskottets förslag, vore det så godt att genast afstå från striden och sträcka vapen; men jag har bättre förhoppningar och tror att vi denna gång skola lyckas att få Utskottets förslag förkastadt. Jag vill dermed icke hafva sagt, att jag hoppas det nya systemet aldrig skall hos oss antagas, utan hyser jag nu samma åsigt, som jag, då frågan förlidet år var å bane, uttalade i denna Kammare, eller

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

att vi behöfva ännu någon tid att förbereda oss och förskaffa oss upplysningar i ämnet. Jag tror derföre icke att jag går för långt, om jag påstår, att, för hvem som helst detta förslag nu än må framläggas, han icke, äfven om han får dertill använda några timmars tid, skall lyckas bestämma dessa nya mått och vigters storlek i förhållande till de nu gällande. I många andra, till och med obetydliga och föga omfattande frågor hafva vi sett broschyrer utgifvas och alla möjliga upplysningar meddelas; men hvarken regeringen i sitt förslag eller Utskottet i sitt betänkande hafva lemnat ens ett enda exempel på det ena slaget mått eller vigters evalvering ur det andra. I fjor meddelade Utskottet åtminstone några upplysningar, i det uti dess betänkande framställdes ett par exempel; nu deremot säger Utskottet alldeles intet.

Grefve Sparre prisade nyss detta metersystem och framhöll bland de fördelar, detsamma skulle medföra, äfven den att vi, efter att i en tidning hafva sett hvad en hektoliter spanmål kostade på någon utländsk ort, genast skulle kunna jemföra prisförhållandena på denna ort och hos oss; men jag ber att få erinra, att för att kunna uppdraga en sådan jemförelse tillika erfordras att hafva reda på de utländska myntsorternas värde. Åtskilliga utländska mynt, såsom franc, riksmark och thaler, känna vi väl litet hvar till, men ingalunda den stora massan af folket. Huru många kunna väl t. ex. med hvarandra jemföra de svenska och ryska myntsorternas värden? I detta fall tror jag följaktligen att det nya systemets fördelar ej skulle blifva märkbara för andra än dem, som ega förmåga och kunskap att evalvera de olika ländernas myntsorter. För öfrigt är det ej så säkert att, äfven om detta system nu antages, det så snart kommer till allmännare praktisk användning. Vi veta till exempel hurusom i Skåne under en lång tid all spanmål vid försäljning vägdes efter holländska vigter, och jag är öfvertygad om att en stor del af de skånska landtbrukarne då icke visste hvad dessa holländska vigter utgjorde i svensk vigt. En tunna potatis innehåller i de södra orterna 9 fot, men här blott 32 kappar. Allt sådant beror på landssed; och jag är i följd häraf som sagdt öfvertygad, att det skall dröja både en och två mansåldrar, innan det nya systemet här kommer i allmänt bruk. På samma sätt som i Skåne spanmål förr vägdes efter holländsk vigt, beräknas ännu i dag de trävaror, som från vissa orter utskeppas till Petersburg, i standert; och detta beräkningssätt lär väl komma att fortfara äfven efter metersystemets antagande.

Jag vill, som jag redan nämnt, icke påstå, att det ej kan blifva nyttigt och nödvändigt att i sinom tid införa metersystemet i vårt land, men jag tror på samma gång, att det icke är så brådt med den saken; och jag undrar, om icke de herrar, som i fjor voro så angelägne att få till Kongl. Maj:t afsända en skrifvelse uti ifrågavarande hänseende, nu icke tycka det vara besynnerligt, att regeringen blifvit så fort färdig med frågans utredning.

Ehuru jag för min del hoppas, att Kammaren nu afslår detta förslag, vill jag dock ännu en gång betona, att detta förkastande, enligt min önskan, icke skulle räcka för all tid, utan blott till dess vi hunnit

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

få fullt klart för oss förhållandet mellan det nu gällande och det föreslagna systemet.

Herr Nils Pettersson: Då jag är ledamot i det Utskott, som behandlat denna fråga, ber jag att med några ord få redogöra för min åsigt deri, ehuru denna sannolikt något skiljer sig från min värde grannes till höger, som nyss före mig hade ordet.

Jag har icke varit helt och hållet oberörd af tanken på de svårigheter, som möjligen skola visa sig vid öfvergången till det nya systemet; ty det är alldeles klart, att detta system vid första påseendet måste förefalla något besynnerligt, allra helst som deri förekomma en sådan mängd franska benämningar.

Men jag tror, att frågan står på den ståndpunkt, att vi ej kunna undandraga oss detta system, utan måste snart nog antaga detsamma, äfven om vi för denna gång förkasta förslaget. Min tanke är dock, att det är bättre att antaga det nu än att uppskjuta dermed ännu en tid. Vi hafva ju äldre såväl mått- och vigt- som myntsystem, som folket ännu icke lärt sig att använda, så att man ännu får höra de gamla benämningarne: skäppor, tunnor, skillingar m. m. dylikt. Ifrågavarande system kan visserligen se litet besynnerligt ut vid första påseendet; men om man tagit någon tid på sig för att evalvera detsamma, så tror jag ej, att evalveringen skall blifva så svår, att den ej kan verkställas. En talare har sagt, att Utskottet borde hafva uppgjort och för Kamrarne framlagt en evalveringstabell. En sådan finnes ju i den Kongl. propositionen; och den, som tagit kännedom om denna, borde derföre också kunnat få reda på evalveringen.

Jag har, som sagdt var, inom Utskottet biträdt det Kongl. förslaget, emedan jag ansåg och fortfarande anser, att det nya systemet bör införas så fort som möjligt, under förutsättning emellertid att vi få tiden för dess fullständiga tillämpning utsträckt utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit och sålunda kunna under en något längre öfvergångstid få begagna det äldre systemet jemte detta. Ehuru jag således i hufvudsak biträdt det Kongl. förslaget, har jag dock af nyss anförda skäl i afseende å öfvergångstiden instämt i Herr Ribbings reservation.

Jag yrkar derföre bifall till reservationen med den af Första Kammaren antagna förändringen.

Herr Lasse Jönsson: Jag anser, att vid en så stor reform som denna vi böra litet hvar göra oss reda för de fördelar eller olägenheter, som med dess genomförande kunna vara förknippade. Det må visserligen, som man säger, "stöta på konservatism", då man anser, att man bör dröja med sådana s. k. nyttiga reformer, men man får väl underkasta sig ett sådant omdöme, hellre än att svika sin egen öfvertygelse och trotsa sina kommittenters önskningar. Ty jag är öfvertygad om att jag skulle i hög grad svika deras förtroende, om jag nu med min röst biträdde föreliggande förslag. Man bör, som sagdt, betrakta de fördelar och olägenheter, som förslaget kan medföra, och man skall, om man vill vara opartisk, enligt min åsigt, dervid finna, att de förra vida öfverväga de senare. Fördelarne tillkomma hufvud-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

sakligen dem, som idka handel på utlandet, hvilka derigenom skulle befrias från besväret med de evalveringar, som nu måste ega rum; men, mine herrar, i hvilken mån kan väl denna fördel motsvara olägenheterna för tusentals personer vid handeln man och man emellan inom landet? Skola vi väl, för att dessa grosshandlare må få allt så beqvämt som möjligt, utsätta flertalet af vårt svenska folk för alla de obehag och förluster, som i det dagliga lifvet skulle drabba hvarje person, i hvilken samhällsställning han än måtte befinna sig. Ty de blifva genom antagande af detta förslag, under en följd af år, utsatta för risken att vid hvarje köp blifva lurade.

Beträffande vidare de fördelar, som skulle uppkomma genom införandet af ett *internationelt* system, som detta nu ifrågakomna skall vara och hvars införande hos oss utan dröjsmål just af *sådan* anledning egentligen påyrkas, så torde äfven den saken böra betraktas från två sidor. Ty om man å ena sidan måste medgifva, att det är en mycket god sak, att så väl i allmänhet som särskildt i detta hänseende en obehindrad internationel förening nationerna emellan eger rum, så torde man å andra sidan böra taga i betraktande det skadliga inflytande den måste hafva på vårt språk. Och kan det väl vara lämpligt, att, sedan vi gjort oss mycket besvär för att rena detta språk från utländska ord, söka tvinga oss alla att inlära utländingarnes språk. Man skulle således komma att på gator och torgplatser få höra idel utländska ord, såsom t. ex. hektogram, kilogram; kilometer och hvad de allt må heta dessa ord, som förekomma här i förslaget. Detta förefaller mig vara ett besynnerligt förfarande, att å ena sidan söka att försvenska vårt språk, men å den andra genom dylika åtgärder, som den föreslagna, åstadkomma språkförbistring.

Vidkommande slutligen tiden för reformens genomförande, så anser jag det alldeles likgiltigt om det omtalade uppskofvet beviljas eller ej, ty jag anser det nästan vara lämpligare, att, i fall pluraliteten inom denna Kammare skulle besluta antagande deraf, sådant lika väl må ske med ens, än att dröja dermed. Ty, mine herrar, jag är öfvertygad om, att ingen skall lära sig detta nya system förr, än han blir dertill tvingad genom höga viten, polistillsyn eller dylika åtgärder.

Vi kunna i detta afseende erinra oss, hurusom vid sista mått- och vigtsystemets införande man genast skaffade sig de nödiga apparaterna, t. ex. kubikmåtten m. m., och att man vid köp eller försäljning i allmänhet icke ville visa sig så dum, att man icke förstod sig på det nya systemet. Åtminstone var detta händelsen i min ort. Så fortgick det någon tid, men sedermera återgick man till sina gamla vanor och har bibehållit dem, så att man ännu i dag köper och säljer med beräkning efter tunnor, kappar o. s. v. Sådant skulle ock förhållandet blifva i förevarande fall, och dertill ännu svårare derigenom att förvandlingen här till det nya är vida svårare än förra öfvergången.

Jag har nyligen här i hufvudstaden fått höra af en svensk, som vistats i Frankrike såsom jernvägstjensteman 2 eller 3 år, att, oaktadt metersystemet derunder mera än 70 år varit antaget och deraf i snart 40 år påbjudet till allmänt bruk, landtbefolkningen icke ännu satt sig in i detsamma samt att de hvarken kunna eller vilja göra det. Skall

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

således reformen genomföras här, så erfordras dertill en kraftig polis-corps, som öfvervakar, att vid handeln användas alla dessa nya mått och vigter så att ingen tillåtes sälja en kanna svagdricka eller ett skålpund smör utan att räkna det i gram och liter o. s. v.

Jag kan under sådana förhållanden för ingen del bifalla förslaget, utan yrkar afslag derå.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Då jag äfven är en af dem, som vid sista riksdagen voterade för afslag å förslaget om en skrifvelse i detta ämne, så anser jag mig äfven nu vara icke allenast berättigad utan förpligtad att yrka afslag å det nu framlagda förslaget om det metriska mått- och vigtsystemets antagande. Och vill jag till de skäl härför, som redan blifvit såväl nu som under förra riksdagen anförda, endast lägga ännu ett, det nemligen att, enär den nya milen är kortare än den gamla, måste, om det nya systemet antages, de efter landsvägarne, på ett afstånd af en fjerdedels mil från hvarandra befintliga s. k. milstolparne omflyttas; och om man besinnar, hvilket ofantligt stort antal sådana finnas öfver hela riket, kan man lätt inse, hvilka stora kostnader detta skulle förorsaka.

Jag yrkar derföre afslag å Utskottets hemställan.

Herr Fredricson: Då denna fråga vid sistlidne riksdag förevar till behandling, motsatte jag mig aflåtandet af den föreslagna skrifvelsen i ämnet af det skäl, att jag hade full kännedom om landtbefolkningens obenägenhet för alla förändringar i detta afseende; och anförde jag såsom exempel derpå, att folket ännu icke lärt sig tillämpa decimalsystemet. Denna min öfvertygelse om det nya systemets olämplighet har sedan dess icke blifvit ändrad, utan fast hellre ännu mer rotfästad. För öfrigt, hvad hafva vi för säkerhet för, att vi om några år äro belåtna med detta nya metersystem, och således kan det ju inträffa, att, om vi nu antaga detta, vi om några år ånyo måste göra en förändring i detta afseende. Dessutom förekomma så många främmande ord och benämningar i det nya systemet, att dess antagande skulle förorsaka en rigtig språkförbistring.

Utskottets ärade ordförande anförde såsom skäl för bifall till förslaget, att vi hade så stor handel på Frankrike. Jag tror dock, att England har ännu större; men det oaktadt har England likväl icke antagit metersystemet.

Jag yrkar afslag icke allenast på denna punkt, utan jemväl på alla de öfriga punkterna i betänkandet.

Herr Gustaf Jonsson: Ehuru det visserligen icke kan förnekas, att synnerligen stora svårigheter skola möta vid införandet af detta metersystem, och ehuru sådana olägenheter särskildt skola göra sig gällande till en början vid det nya systemets tillämpande vid den dagliga minuthandeln, likväl och då dylika svårigheter äro förknippade med hvarje ny reform i sådant afseende, samt då jag är öfvertygad, att den nu ifrågasatta förr eller senare icke kan undvikas, sedan våra

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

grannländer tillegnat sig densamma, så kan jag för min del icke inse, hvarföre vi böra längre undanskjuta dess antagande, helst jag fullt och fast tror, att Sveriges inbyggare till en stor del bland de äldre aldrig skola lära sig detta system så, att det kan af dem i praktiken obehindradt tillämpas, innan detsamma varder antaget till allmänt bruk.

Det kan visserligen vara en fördel att taga sig en någorlunda tillräcklig tid att sätta sig in i frågan, och jag tror, likasom föregående talare, att frågan är af den vigt, att den bör blifva ett läroämne i folkskolan, för att der inhemta de första grunderna; men å andra sidan tror jag icke det går an att helt och hållet isolera sig från andra länder, utan att det tvärtom vore en olycka att alltför länge dermed dröja. Jag önskar således, att Kammaren nu måtte fatta beslut i samma syfte som i fjor. Jag tror nemligen icke, att man mot det nya systemet hyser andra betänkligheter, än att man säger, att det skall i tillämpningen föra med sig åtskilliga svårigheter, men detta är något som vi förut veta; och i sådant fall skulle vi ju låtit afskräcka oss från alla förändringar af någon större omfattning, som förut äro genomförda, såsom antagande af nytt myntsystem och dylikt. Jag tror för öfrigt, att ännu i denna dag finnas många äldre personer, som icke satt sig in i det nu gällande mått- och vigtsystemet, och att således det med skäl kan sägas, att vi i detta fall lagstifta för en kommande generation. *Vi* få söka reda oss, så godt vi kunna, hvilket jag ock icke anser vara någon omöjlighet. För min del vill jag åtminstone icke vara med om att hindra en reform, om hvilken jag är öfvertygad, att den skall blifva för våra efterkommande nyttig och gagnelig.

Jag önskar således bifall till Utskottets förslag, men skall vid föredragningen af 7:de punkten anhålla att få instämma med de reservanter, som yrkat på en längre öfvergångstid.

Häruti förenade sig Herr *Ivar Månsson.*

Herr Hjelm: Skulle jag rådfråga endast mitt eget förnuft, skulle jag obetingadt yrka bifall till Utskottets förslag; men såsom representant kan jag icke alldeles såsom Grefve Sparre "*slå döförat till för den ovilja*" detta system skulle inom landet möta, derest det nu antoges och inom så kort tid som den nu föreslagna skulle börja tillämpas. Då under förra året ordades om, att Riksdagen skulle aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att han måtte taga i öfvervägande, hvilka åtgärder kunde finnas lämpliga för införande, så fort ske kunde, af det metriska systemet för mått och vigt i vårt land samt de öfriga nordiska länderna, yttrade jag här i Kammaren, att jag ansåg denna fråga endast vara en tidsfråga. Jag vidhåller också ännu denna åsigt, men att nu inom några få år och innan man vet och känner, hvilka förberedande åtgärder kunna komma att vidtagas, för att folket innan den tid, då systemet skall börja tillämpas, må hinna sätta sig in deruti, detta vill jag, för min del, för närvarande

icke vara med om, ehuru jag fortfarande är af den åsigten, att antagandet af detta system endast är en tidsfråga.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Medan jag nu har ordet, ber jag att få uttala mina tankar, på hvad sätt folket lättast och hastigast skulle kunna sätta sig in i det nya systemet. Det vore, enligt min åsigt, om vid folkskolorna och andra läroverk lärarne sjelfva till en början ålades taga kännedom om detta system och sedermera i skolorna deri meddelade undervisning. Nu är till att märka, att äldre personer bland allmogen troligen *aldrig* komma att sätta sig in i systemet, men olägenheterna häraf afhjelptes till någon del, om skolungdomen efter slutad skolkurs, sålunda sedan den utträdt i lifvet, kunde biträda de äldre i handel och vandel samt till någon del göra saken för de äldre begriplig. Härigenom åvägabragtes alltid en lättnad vid tillämpningen. En annan åtgärd, som vidare torde vara nödvändig, innan systemet börjar tillämpas, är att höja minimifordringarne på räkning i folkskolan till något öfver det nu bestämda, som endast är kännedom om de fyra enkla talen. Jag vill härvid endast fästa uppmärksamheten å två förhållanden med det nya systemet. Det ena är, att då metern, som förmodligen kommer att blifva det vanliga längdmåttet i handeln, motsvarar 3,368 fot, folket borde fått så mycket undervisning i räknekonsten, att de kunde åtminstone med pennan i hand reducera detta mått till fotmått och derigenom öfvertyga sig om priset å hvad de köpte, enligt det system de äro af ålder vana vid. Samma är förhållandet med kilogrammet, som utgör närmare 2,35 skålpund. En sådan förberedelse i skärpt räknekonst, som den nu omnämnda, anser åtminstone jag vara af stor vigt.

Man har här fäst uppmärksamheten å åtskilliga fördelar, som äro förenade med det metriska systemet; men detsamma lider dock äfven af åtskilliga olägenheter i jemförelse med det, vi nu hafva. Jag vill dock icke ingå i någon undersökning härom, utan tillåter mig endast säga, att det icke, såsom man yttrat, skulle blifva en lättnad för folket, att i tidningarne kunna se prisen å den utländska marknaden; ty hvad sjelfva folket vidkommer, har det icke sådana tidningar, hvari utländska börsnoteringar äro upptagna, hvarförutom dessa upptaga prisen enligt ett annat myntsystem än vårt, oberäknadt att icke alla länder hafva eller komma — åtminstone på länge — att antaga metersystemet.

Jag vill icke längre uppehålla Kammarens tid, utan tillåter mig endast att, under tro att systemet i sinom tid (ännu är den dock icke inne) skall i vårt land blifva antaget, *för närvarande* yrka afslag å Utskottets betänkande, på det nödiga förberedelser må hinna vidtagas, till dess det en gång antages.

Herr Key: Om det än må vara sant, att det är för samtidens behof, för samtidens uppfattning och för samtidens rättsbegrepp vi lagstifta, bör man dock icke förgäta, att det är för en samtid, som ögonblicket förut var en framtid och i nästa ögonblick är förgången. Det är vetenskapsmannens, skaldens och publicistens företrädesrätt att lefva för en närmare eller fjermare framtid. Lagstiftaren deremot

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

måste verka på det sätt att han aldrig lemnar samtiden ur sigte, hvarken så att denna ej hinner följa med, ej heller så att man sjelf blifver efter densamma. Just i *vår* samtids uppfattning har emellertid gjort sig gällande den stora tanken att, så vidt möjligt är, söka åstadkomma enhet i mynt-, mått-, mål- och vigtsystem öfver hela den bildade verlden; och då detta är en verklig samtidstanke förvånar det mig, att min ärade granne här bakom mig, som sjelf väckt motion om internationela skiljedomstolar, vill motsätta sig en annan internationel sträfvan.

En talare på elfsborgsbänken nämnde nyss, att han efter den reform uti ifrågavarande hänseende, som för några år sedan beslutades i vårt land, icke tog notis om de nya måtten, målen och vigterna, förr än användandet af desamma blef obligatoriskt. Han sade kort derefter, att han ännu icke lärt sig beräkna jord uti qvadratref, och vid sådant förhållande synes det mig ganska antagligt, att han icke heller kommer att sätta sig in i det nya system, som nu är i fråga satt. Detta kan också vara likgiltigt för de gamla. De kunna gerna behålla sina äldre räknesätt och det nya går nog så långsamt framåt, att de icke under sin lifstid skola känna särdeles olägenhet af förändringen. Men det är icke ensamt för den samtid, som nu är och är i begrepp att försvinna, som vi skola stifta lagar, utan äfven för en framtid, som snart skall blifva en samtid.

Jag erinrar mig mycket lifligt, hurusom i min barndom en massa olika vigter användes. Då begagnades medicinalvigter, uppstadsvigter, stapelstadsvigter, bergslagsvigter och viktualievigter, således fem olika slag af vigter. Potatistunnan, ett mått som här förut i dag är åberopadt, innehöll i Skåne 48 kappar, i Småland 36 kappar och här i Stockholm 24 kappar. Alla dessa olika mått kallades emellertid en potatistunna. Det är icke längre sedan än i mannaminne en sådan förbistring i mått, mål och vigt herskade inom vårt eget land. Den tanken att nu utplåna samma förbistring nationerna emellan måste vara lika rigtig, om ock långt mer omfattande, som den, hvilken redan gjort sig gällande, att åvägabringa enhet uti ifrågavarande hänseende inom hvart land för sig.

Man har såsom ett af hufvudskälen mot förslaget åberopat, att England icke antagit detta nya system. Orsaken härtill ligger dock ej deri, att engelsmännen underkänna metersystemets ändamålsenlighet, utan rent af i deras nationalhögmod. Detta nya system är kommet från Frankrike och England, alltid sent att införa utifrån kommande förändringar, hyser till detta land en viss national-jalousie, som gör, att hvad der blifvit uppfunnet, har än svårare att vinna erkännande i England än hvad som härleder sig från andra land.

Jag behöfver icke nämna, att jag för min del, tror, att vi förr eller senare måste gå samma väg som våra grannländer, som Danmark står i begrepp att göra och Norge redan gjort. Jag tror, att folkets bildning i Norge icke står en hårsmån högre än här, snarare tvärtom, då våra folkskolor äro mera utvecklade än de norska. Men det oaktadt har likväl det norska stortinget icke dragit i betänkande att godkänna förändringen. Då norrmännen således icke frukta för den-

samma, tror jag icke heller, att vi behöfva göra det; ty vårt folk är icke mindre intelligent, och särskildt så naturligt begåfvadt i hvad angår föreliggande fråga, att det ganska lätt skall sätta sig in i det nya räknesättet; nota bene det folk, som kommer efter oss, som uppfostras i våra folkskolor. Jag för min del ansluter mig sålunda i fråga om tillämpningen till den mening, som här förut blifvit uttalad af en annan talare här bredvid. Jag vill biträda förslaget, men jag önskar en längre öfvergångstid och skall följaktligen, när punkten 7 förekommer till behandling, rösta för reservanternes förslag, mellan hvilket ock Utskottets hemställan i Första Kammaren blifvit voteradt.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Med Herr Key instämde Herrar *Ekman*, *Pehr Larsson*, *O. B. Olsson*, *Mårten Trulsson* och *Jan Magnusson*.

Herr Lind: Jag råkade inkomma i Kammaren först sedan diskussionen öfver denna punkt pågått en stund och får derför till en början bedja Kammaren om ursäkt, för den händelse jag i och för mitt blifvande yrkande skulle komma att åberopa några skäl, som redan tillförene blifvit andragna.

Vi veta, att det nu föreliggande förslaget är föranledt af Riksdagens sistlidet år till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse; men då jag nyligen ögnade igenom denna skrifvelse, fann jag, att Riksdagen varit nog försigtig att deri säga, att med den ifrågasatta reformen icke borde gå för hastigt eller brådstördadt till väga.

Man har äfven sagt, att allmänheten genom utarbetning och spridning af lättfattliga skrifter, genom undervisning i skolorna och andra till buds stående medel skulle göras förtrogen med det blifvande systemet; men jag frågar, om detta skett, och om tiden nu är inne att antaga det nya systemet. Nej, visst icke. Dessförinnan bör föregå, hvad Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse förra året, angående införande af det metriska systemet, för mått och vigt, uttalat.

Vidare har Riksdagen sagt, att införandet af detta system hos oss bör ske i sammanhang med dess antagande i Norge och Danmark, eller att dessa tre länder skulle åtminstone ungefär samtidigt ansluta sig till det nya systemet. Nu är detsamma emellertid redan antaget i Norge; men icke äro vi derföre förbundna att antaga detsamma hos oss, och det återstår kanske ännu en lång tid, innan Danmark ansluter sig dertill.

Jag tillåter mig vidare fråga, om det i landet försports någon olägenhet deraf, att vi hafva olika mått- och vigtsystem med våra grannländer. Åtminstone har icke jag hört något sådant i min hemort, ehuru den är belägen nära intill norska gränsen, och vi haft olika mått och vigtsystem med Norge, så långt jag kan minnas tillbaka.

Man har vidare påpekat, att Norge genom sin benägenhet för internationela saker, eller hvad de kallas, och sin framstående upplysning varit så benäget att antaga det metriska systemet; men jag tillåter mig fråga, om icke Norges förra system var så gammalt och invecklad, att det var för detta land af behofvet påkalladt att få ett nytt system. Det förra systemet hade varit gällande der under flera sekler, och behofvet att få något annat var således trängande.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Vid genomögnande af hvad Tillfälliga Utskottet förlidet år anfört till stöd för sin tillstyrkan om en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående systemets införande, hvilken skrifvelses tillkomst jag för min del beklagar, har jag i Utskottets redogörelse för hvilka länder, som vid olika tider antagit det metriska systemet, funnit den upplysningen, att i Frankrike systemet antagits år 1795 till principen och år 1837 till allmänt bruk. Ser jag efter, hvilken tidrymd denna öfvergångstid innefattar, så utgör den 42 år; men då fråga är om att införa systemet i vårt land, då skall det gå som en blixt — ty så kan man kalla den korta öfvergångstid af sex år, som här är föreslagen — ehuru det icke finnes det ringaste behof och icke skulle medföra någon nytta att antaga det föreliggande förslaget.

Här har vidare blifvit yttradt af flere talare, att det icke skulle vara Riksdagen värdigt att nu afslå Utskottets förslag. Jag vågar dock påstå, att det är Riksdagen mindre värdigt att förorda eller framtvinga en författning, som hela Sveriges menige man och allmoge skulle mottaga med den största vedervilja och kasta på elden, så snart den utkommer; och allra minst skulle det vara denna Kammare värdigt att vara orsaken till en sådan författnings utfärdande.

För hvem skulle dessutom antagandet af detta förslag vara nyttigt? Jo, efter min uppfattning, för blott ett fåtal. Jag säger fåtal, ty det skulle egentligen gagna endast vetenskapsmän och köpmän.

I följd af sjelfva sakens beskaffenhet är således Utskottets förslag åtminstone för närvarande oantagligt; men man bör också fästa afseende på de oerhörda uppoffringar, som i och för det nya systemets införande skulle komma att drabba allmänheten. De stora summor införandet deraf skulle kosta staten är jag icke mäktig att beräkna; möjligen finnes här kanske en och annan, som kan det, men ingen skall kunna uträkna, huru många millioner det skulle kosta svenska folket.

På grund af hvad flere föregående talare yttrat i samma syfte som jag, och jemväl på grund af hvad jag nu anfört, hoppas jag, att Kammaren skall blifva enig om att afslå Utskottets förslag.

Herr Helander: Efter hvad jag förut anfört anser jag det fullkomligt öfverflödigt att bemöta hvad den siste talaren yttrat. Till mitt förra anförande ber jag blott nu få lägga och uttala den önskan och förhoppning att, sedan norrmännen, såsom bekant är, till straff för att de icke ville eller förstodo sig på att uppfatta tidens fordringar eller, såsom det heter, följa med sin tid, nödgades ändra sitt afslag å myntlagen till bifall, de nu skyndat sig att före oss tillegna sig metersystemet, för att dermed ändå visa att de äfven kunna gå framom oss uti en vigtig samhälls- och framtidsfråga. Måtte vi ej nu utsätta oss för att genom afslag bereda oss samma mindre afundsvärda lott som norrmännen, att tvingas till insigt om vårt eget och framför allt våra efterkommandes bästa!

Friherre A. H. Fock: Då jag förra året förordade en underdånig skrifvelse i detta ämne och jag sedan dess ej funnit anledning att ändra åsigt i frågan, kan jag icke underlåta att med några

ord understödja det föreliggande förslaget. Jag skall dervid blifva helt kort, ty frågan är redan så uttömd, att mycket litet återstår att tillägga. För min del röstade jag i fjor *för* förslaget på grund af den stora allmänlighet, som det metriska systemet redan antagit samt allt mer och mer antager.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

En föregående talare har nämnt, att vi icke borde antaga detta system, derföre att detsamma ännu icke vunnit insteg i det land, med hvilket vi stå i den lifligaste kommersiela beröring, nemligen England. Om således England hade antagit metersystemet, skulle den värde talaren äfven hafva förordat dess antagande hos oss. Ja, det är sant, att England icke anslutit sig till det metriska systemet, men om nu ett förslag förelåge om införande i Sverige af det engelska mått- och vigtsystemet, så är jag öfvertygad, att ett sådant förslag, oaktadt den lifliga kommersiela beröringen mellan de båda länderna, icke inom svenska Riksdagen skulle lyckas tillvinna sig tio röster, och detta af det skäl, att det engelska mått- och vigtsystemet är så ytterst inveckladt och kompliceradt samt, så att säga, gammalmodigt, att något antagande af detsamma utom de engelska staterna ej kan ifrågakomma. Då nu deremot det franska eller metriska systemet lyckats tillvinna sig så stor utbredning som fallet är; då det tränger sig på oss allt närmare och närmare, så har följden äfven blifvit den, att inom denna Kammare i närvarande stund icke mer än två eller tre röster bestämdt uttalat sig mot systemets antagande, hvaremot åtskilliga talare, som förordat ett uppskof med frågans afgörande, icke hafva klandrat systemet i och för sig, utan endast ansett att vi böra vänta med införandet här i landet till dess vi hunnit göra oss förtrogna med detsamma. Alla föregående talare hafva således, med högst få undantag, erkänt, att systemets antagande hos oss endast är en tidsfråga.

Hvarför man under sådana förhållanden önskar ytterligare uppskof med saken, är väl egentligen derföre att man ryggar tillbaka för de svårigheter, som skola uppstå vid öfvergången från det äldre till det nya systemet. Jag erkänner, att sådana svårigheter skola uppstå, och dessa icke obetydliga. Men jag vill, likasom en talare från Småland, icke vara med om, att vi, derföre att vi erkänna de svårigheter, som otvifvelaktigt skola möta vid öfvergången till ett nytt mått- och vigtsystem, hvars fördelar vi dock alla medgifva och hvilket vi i allt fall förr eller senare nödgas antaga, skola kasta dessa svårigheter på våra barn; utan jag vill, att vi sjelfve skola öfvertaga svårigheterna och söka besegra dem, och detta äfven derföre, att jag tror, att svårigheterna skola blifva mindre för oss än för våra efterkommande.

En talare från Halland, hvars ord väger tungt i denna Kammare, yttrade, att berörda svårigheter först då skola komma att visa sig, sedan vi antagit det metriska systemet och skola börja att använda detsamma. Ja, detta lärer väl vara obestridligt, men om, under det vi uppskjuta frågan, våra närmaste grannar skulle hinna införa och göra sig förtrogna med systemet, skulle svårigheterna för oss blifva ännu större, hvilket förefaller mig ej böra blifva fallet, om vi samtidigt delade dem med våra grannländer.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Man har äfven sagt, att det metriska systemet icke ens visat sig vara till gagn för handelsverlden. Om detta vore fallet, må jag väl fråga, hvarföre, det oaktadt, detta system blifvit så allmänt antaget? Icke må vi tro, att Tyskland, Italien, Belgien m. fl. länder endast på grund af teoretisk spekulation hafva antagit detta system, som verkligen icke är att leka med; och nog måste det hafva någon betydelse, att en så stor massa länder, som nu är fallet, anslutit sig till samma system.

Vidare har blifvit yttradt, att man borde uppskjuta frågans afgörande, till dess genom populära skrifter och undervisning i skolorna systemets grunder blifvit bekanta för allmänheten, samt att vidtagandet af sådana åtgärder borde föregå vår anslutning till det nya systemet. I detta afseende instämmer jag fullkomligt med de föregående talare, som uttalat den åsigt, att det metriska systemet icke kommer att blifva allmänt bekant i vårt land, förrän detsamma här genom lag införes, man må för öfrigt skrifva aldrig så mycket om saken, ty de skrifter, som kunna för ändamålet vara erforderliga, finnas redan till hands öfverallt. Det metriska systemet innerhåller nemligen ingenting annat än den enklaste tillämpning af de fyra räknesätten i hela tal och decimaler.

Ytterligare har man anmärkt, att anledningen, hvarföre Norge öfvergått till det metriska systemet, vore att söka i det synnerligen trängande behofvet att komma ifrån sitt förra system för mått och vigt, hvilket var både gammalt och invecklad. Det är, synes mig, verkligen beundransvärdt, att norrmännen så lätt och utan tvekan kunnat förmå sig att öfvergifva ett gammalt system, med hvilket de voro fullt förtrogne, och i stället antaga ett nytt, helt och hållet olika med det äldre. För oss är förhållandet väsentligen lättare. Vi hafva redan öfvergifvit vårt äldre system samt antagit ett annat, som ännu ej vunnit allmän tillämplighet, och det tyckes således vara allt skäl att, innan så sker, öfvergå till det fullt rationela metersystemet.

Herrar *Fredenberg*, *Farup*, Friherre *Nordenfalk*, *Anders Peter Andersson*, *Olof Olsson* i Olebyn, *Ola Andersson* i Nordanå, *Ola Nilsson* i Rebbelberga och *August Börjesson* instämde i Friherre Focks yttrande.

Herr Philipsson, som reserverat sig mot Utskottets förslag i förevarande punkt, anförde: De lifliga bifallsrop, som beledsagade den siste talarens anförande, torde i sjelfva verket göra det öfverflödigt för mig att med min röst söka bidraga dertill, att Kammaren lemnar bifall till det nu föredragna förslaget. Men då jag i Lag-Utskottet deltagit i ärendets beredning och endast två af Utskottets ledamöter hittills under diskussionen yttrat sig, så anser jag mig dock föranledd att säga några ord i saken.

Jag ämnar icke ingå i någon slags utveckling af de fördelar, det metriska systemet erbjuder. Flere föregående talare hafva gjort det tillräckligt. Men jag fäster Kammarens uppmärksamhet på slutorden i

den underdåniga skrifvelsen af den 22 Maj 1875, hvari Riksdagen, efter att hafva uttryckt önskvärdheten deraf, att vårt land tillegnar sig det nya systemet, till slut anhåller, att Kongl. Maj:t "täcktes taga i öfvervägande hvilka åtgärder kunna finnas lämpliga för att, *så fort ske kan*, få infördt det metriska systemet för mått och vigt gemensamt för brödrarikena och konungariket Danmark." *Så fort ske kan* har Riksdagen således anhållit, att Kongl. Maj:t skulle taga initiativet och nu har Kongl. Maj:t gjort det *så* fort, att redan till innevarande Riksdag en proposition i ämnet aflåtits. Då nu, på sätt en föregående talare yttrat, antagandet af detta system endast är en tidsfråga, hemställer jag, huruvida man än vidare bör uppskjuta saken. En tidsfråga är det i alla händelser, ty systemet kan icke komma till någon fullständig tillämpning förrän efter 7 eller 8 år. Detta är en ganska lång öfvergångs- och beredelsetid, hvarunder en hvar med stor lätthet kan förvärfva sig nödig insigt i systemets förhållande till, icke så mycket det nu gällande, utan fast hellre det äldre systemet, hvilket var gällande, till dess 1855 års reform inträffade. Ty det märkvärdiga med detta metriska system är, att det i vissa jemförelsepunkter passar mycket bättre in med det förra systemet, än med det nuvarande. Utskottet har fått uppbära klander, derföre att det icke för Riksdagen framlagt dessa jemförelsepunkter, men jag tror, att Kammaren skall ursäkta Utskottet, då ju Riksdagen fått dessa jemförelsepunkter sig förelagda både föregående och innevarande år.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Vid förliden riksdag förekommo nemligen dessa jemförelsepunkter i det Tillfälliga Utskottets betänkande. Jag vill icke nu uppläsa dem alla, blott framhålla några. Bland längdmåtten efter det metriska systemet sammanfaller grundenheten, eller en *meter* med 40 verktum. Ännu är verktum mera rådande i allmänhetens föreställningssätt än decimaltum. Bland rymdmåtten skall grundenheten eller en *liter* rymma $\frac{3}{8}$ kanna, d. v. s. $1\frac{1}{2}$, halfstop eller 3 qvarter. Bland ytmåtten sammanfaller i det närmaste hektaren med 2 tunnland, så att $\frac{1}{2}$ hektar, eller 50 ar, innehåller omkring 1 tunnland och divideras dessa 50 ar med 32, får man $1\frac{1}{2}$ ar, ungefärligen lika med kapplandet. Detta är just det märkvärdiga i saken, att man har så lätt att sätta sig in i det metriska systemet i sjelfva tanken, och hvad undervisningen beträffar, så torde nödig kunskap om systemet kunna bibringas i folkskolorna. En tolf års pojke — om han eljest har någon slags fattningsgåfva — skall säkerligen lära sig alltsammans inom några dagar.

Den andra jemförelseförteckningen, hvarom jag talade, återfinnes uti den bilaga till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, som innehåller vetenskapsakademiens utlåtande, hvaruti förekommer ett fullständigt förslag till förordning om det nya mått- och vigtsystemet. Uti 18:de paragrafen förekomma just förvandlingsuträkningar från det gällande systemet till det nya, och jag förmodar, att uti den blifvande svenska förordningen likaväl som i den norska af förlidet år komma att intagas sådana jemförande tabeller, hvaraf allmänheten kan få en klar inblick uti det nya systemets förhållande till det nu gällande. Det är min öfvertygelse att allmänheten då skall se saken i helt annan dager och

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

att framtiden skall tacka nutiden, derföre att denna reform så fort som möjligt blifvit beslutad.

Jag skall icke vara vidlyftigare. Jag tillåter mig att i korthet yrka bifall till Lag-Utskottets betänkande, dock med den förändring, att bestämmelsen om "ton" ur förslaget utgår. Chefen för Civildepartementet har redan upplyst, att Första Kammaren uteslutit denna bestämmelse, och förklarat, att han för sin del icke har något att deremot erinra. Herr Statsrådet angaf dock icke skälen, hvarföre Första Kammaren verkstält denna ändring, men Herr Torpadie har derom lemnat upplysning, och jag behöfver således ej uppehålla mig dervid.

Innan jag slutar, får jag förklara, att, ehuru jag reserverat mig beträffande lydelsen af 1 mom., jag dock icke vill framställa yrkande på bifall till den af mig i min reservation föreslagna formuleringen, viss att afseende å densamma i sinom tid skall komma att fästas.

Herr Liss Olof Larsson: Den föreliggande frågan är så vigtig, att det väl torde tillåtas mig att å nyo taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk för en kort stund, emedan jag icke kan underlåta att besvara något af hvad som blifvit sagdt till förslagets försvar.

Bland de skäl, som anförts af de talare, hvilka yttrat sig för bifall till Utskottets förslag, är jemväl åberopadt, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t i fjor afläts från Riksdagen i detta ämne, och att vi nu af denna anledning icke skulle kunna afslå Utskottets hemställan. Man har till och med hört detta skäl anföras af just de talare, hvilka synas hafva synnerligen lätt att ändra åsig ifrån den ena riksdagen till den andra. Sålunda har t. ex. en talare på skånebänken, hvilken nu med mycken ifver yrkat bifall till Utskottets förslag, vid 1874 års riksdag, då fråga förelåg om införande af det metriska mått- och vigtsystemet vid trafiken å statens och enskildes jernvägar, yttrat bland annat: " Jag tror icke någon stor fara skulle vara å färde att ännu dröja någon tid med att hos oss införa det nya systemet, till dess detsamma visar sig hafva blifvit allmänt antaget i utlandet." Detta yttrades, som sagdt, för ett par år sedan, och jag vet icke hvilka väldiga ting sedan dess må hafva tillstött, eller hvilka faror som nu förefinnes, och således åstadkommit en sådan förändring i åsigter. Vidare har den ärade representanten på södermanlandsbänken, hvilken nu tvenne särskilda gånger haft ordet i frågan och derunder yrkat, att det föreliggande förslaget måtte antagas, jemväl visat sig tillgänglig för omkastning i åsigter. Äfven han uppträdde för två år sedan i denna fråga och yttrade dervid bland annat: "hafva de stora nationer, med hvilka vi ega så betydliga handelsförbindelser, men som ej ännu antagit franska systemet, öfvergått till detsamma, då må det vara tid för oss att närmare tänka på saken." Då först, säger talaren, när de stora nationerna antagit systemet, kan det vara tid för oss att tänka på saken. Men fastän saken i det stora hela ännu står på samma punkt, vill samme talare nu icke allenast tänka på saken, utan har till och med förordat förslagets antagande. Vidare anförde samme talare nyss, att det ifrågavarande systemet vore bygdt på vetenskapliga grunder och att vi derföre borde tillegna oss detsamma.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Härom yttrade han emellertid för tvenne år sedan: " dertill tror jag verkligen, att vårt eget system kunde lämpa sig nära nog så bra som det franska, hvilket senare visst icke är bygdt på fullt så säkra vetenskapliga grunder, som man påstår." Denne talare, hvilken jag nu hört vara en af de ifrigaste för det nya systemets införande, torde vara en af de ledamöter inom Kammaren, hvilka bäst satt sig in i frågan och hvars ord derföre torde böra tillmätas ganska mycken vigt. Han yttrade, som sagdt, för två år sedan, att, när de stora nationerna antagit systemet, borde det först vara skäl för oss att tänka på någon förändring härutinnan. Hvilken stor förändring har väl nu skett sedan 1874? Jo Norge har antagit systemet, men detta kan ej vara hvad talaren då ansåg borde ske innan han ville börja *tänka* på dess antagande för vårt land, ty vid samma tillfälle yttrade han jemväl: Enligt min mening fäster man alltför stor vigt vid samfärdseln emellan de skandinaviska rikena, i förhållande till andra nationer, med hvilka vi hafva lika stora eller större, och med hvilka vi sannolikt få betydligt större handelsförbindelser, än som för det närvarande existera. Jag åsyftar härmed hufvudsakligen England och Ryssland, hvilka icke antagit det franska mått- och vigtsystemet." Såsom vi veta, har ingen nu påstått, att England och Ryssland sedermera antagit systemet, utan endast Norge har under tiden gjort det, och samfärdseln med de öfriga skandinaviska länderna är ju, enligt talarens åsigt, af jemförelsevis mindre betydelse. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten på detta, för att visa, huru åsigter kunna vexla under helt kort tid, äfven hos den som haft så goda skäl för sin åsigt. Lag-Utskottets ärade ordförande har sjelf erkänt, att han icke förstode sig på det nuvarande systemet med dess ref och stänger och dylikt. Och jag är öfvertygad, att nära nog enhvar ibland oss komme att stå sig ganska slätt, för den händelse han skulle genomgå en examen i metersystemet. Och när vi komme hem från Riksdagen och berättade, att vi antagit ett nytt system för mått, mål och vigt, kunde det lätt hända, att någon begärde en förklaring af oss, hvaruti detta system egentligen bestode; — och vi nödgades då måhända genmäla — åtminstone blefve det händelsen med mig att — det veta vi icke? Efter mitt förmenande är det, minst sagdt, besynnerligt att antaga ett system, som man icke fullkomligt känner till.

En talare framhöll nödvändigheten af förslagets antagande, på det att man derigenom skulle kunna följa med noteringarne på utländska handelsplatser. Men så vidt jag har mig bekant, utföras noteringarne i England icke efter det metriska systemet; och, såsom här redan blifvit påpekadt, är det dock med England, som vi hafva våra största affärsförbindelser, att icke tala om Danmark och Ryssland. Samme talare frågade: är det icke nyttigt att folket vet hvad t. ex. trävarorna kosta i utlandet, då de skola sälja sin skog? Han ville väl dermed säga, att om vi antaga metersystemet, skulle folket derigenom få veta huru mycket trävarorna betalas i utlandet. Men som man vet, begagnas standarten, som måttstock då man säljer trävaror och man har sagt mig, att standart begagnas i fråga om trävaror, till och med då försäljning af sådana varor eger rum på Frankrike,

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

och icke metersystemet. Jag tror således, att folket icke kan lära sig mycket att förstå handelsnoteringar i utlandet, derigenom att metersystemet införes här i landet, i synnerhet hvad trä beträffar, och detta så mycket mindre, som vi icke hafva samma mynt. Samme talare sade, att man borde taga ett raskt tag, så att folket icke finge tid att besinna sig. Ja, jag har redan förut påpekat, att regeringen gått raskt till väga, men jag tror, att, då den talaren, såsom han uttryckte sig, icke på 20 år fått reda på ref och stång, man deraf kan göra sig en föreställning, huru svårt det skall blifva för folket att sätta sig in i metersystemet, om detta skulle "raskt" införas; då en förmåga, sådan som han, icke, på mer än 20 år kunnat få reda på ref och stång.

Vidare sades det, att, då man i allt fall i en framtid måste antaga det metriska systemet, man lika gerna kunde göra det nu. Men, mine herrar, jag tror icke att vi äro här för att afgöra frågor, som röra en oviss framtid; det torde vara tillräckligt att sörja för den tid som är. Vi skulle i annat fall komma in på en ganska besynnerlig väg.

Jag tror, att, när man på tjugu år icke kunnat sätta sig in i det system vi nu hafva, oaktadt detta bibehöll samma enhet för mått och vigt, som förut varit gällande, så skall det blifva ännu mycket svårare för folket att inlära sig det metriska systemet, och, om det också kanske skulle gå för sig på tjugu år, är det likväl icke säkert, att detta system då duger. För tjugu år sedan sade man ock, att decimalsystemet vore bygdt på så vetenskapliga grunder, att det vore oomkullrunkeligt, men nu duger detta system icke längre, och samma förhållande kan blifva med metersystemet om tjugu år.

Vidare yttrade man, att vi kunde lika väl som Norge antaga det nya systemet, och att dessutom Danmark stode i begrepp att antaga detta system. Se vi efter förhållandena i Norge, så tror jag, att hvar och en, som känner till det system, som der förut gält, måste medgifva att detta land hade stort behof af ett nytt system. Hvad Danmark beträffar, hvad meddelar härom den Kongl. propositionen? Jo, att visserligen frågan om införande der i landet af det metriska systemet för några år sedan varit å bane, men fått tills vidare hvila. Nu deremot, då Sverige och Norge börjat röra på sig, blef Danmark betänkt på att åter upptaga frågan; men man kan derföre icke påstå, att Danmark står i begrepp att antaga metersystemet.

Slutligen får jag säga, att hvarken i min ort eller andra orter, der jag uppehållit mig, jag hört någon uttala sig om behofvet att antaga det metriska systemet eller om olägenheterna af det system, vi nu hafva. Ingen röst, åtminstone i de orter, hvilkas förhållanden jag känner till, har höjt sig för antagandet af det nya systemet, och jag kan således icke heller finna, att det nu är af behofvet påkalladt att införa detta system. För några år sedan sökte vi importera ett guldmynt från Frankrike, nemligen karoliner. Det skulle blifva ett så bra mynt i Sverige och skulle stå i öfverensstämmelse med Frankrikes guldmynt. Men, mine herrar, huru gick det med dessa karoliner? Jo, de försvunno lika fort som de kommo. Jag tror derföre, att det icke

alltid är det bästa, som kommer från Frankrike, utan att vi gerna kunna tillsvidare nöja oss med det vi förut hafva.

Jag yrkar fortfarande afslag.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Herr *O. Östling* förenade sig med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Anders Aug. Andersson: Då så många af våra grannländer redan antagit det metriska systemet, är det min fulla öfvertygelse, att den tid icke kan vara så långt aflägsen, då äfven här i riket detta system införes, och det torde då blifva till mycken nytta; men att så hastigt, som nu är föreslaget, tillämpa systemet, tror jag kommer att uppväcka ovilja hos den svenska allmänheten. Jag anser, att öfvergångstiden bort hafva varit längre, så att det uppväxande slägtet hunnit att bibringas undervisning i folkskolorna om systemet och allmänheten varit bättre i tillfälle att sätta sig in i detsamma. Jag tror således, att förslaget nu icke är nyttigt.

Det har yttrats af många talare, att det icke skulle vara rätt gjordt af denna Kammare eller Riksdagen, att nu afslå föreliggande förslag, då Riksdagen förut gjort framställning till Kongl. Maj:t om erhållande af ett sådant, och att Kammaren derföre borde godkänna detsamma. Jag tror, att det icke var fullt välbetänkt handladt af föregående Riksdag att till Kongl. Maj:t aflåta en sådan skrifvelse, som Riksdagen gjort, då Riksdagen visste, att nya val till båda Kamrarne förestode, och att många nya medlemmar kunde inkomma i Kamrarne, som hyste andra tankar i denna fråga och ville göra dessa gällande. Riksdagen hade således, enligt min åsigt, bort vänta till första riksdagen under denna treårsperiod, så att samma personer sutte qvar såsom riksdagsmän. Det är väl möjligt, att förslaget nu går igenom, men försigtigheten tyckes dock hafva bort bjuda Riksdagen att iakttaga det af mig påpekade förfarandet.

Emellertid och då jag, såsom jag förut nämnt, anser, att genom förslagets antagande nu genast systemet kommer att alltför hastigt införas och att en längre öfvergångstid behöfts, för att landet måtte kunna bereda sig på detsamma, så får jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition å afslag.

Herr Rydin: Jag hade en kamrat i Upsala, som hade till ordspråk: "icke i dag, hedersbroder! men i morgon, ytterst bittida." På detta sätt afspisade han alla kamraternas försök att förmå honom taga sin examen.

På samma sätt förhåller det sig med detta metersystem: alla erkänna nödvändigheten af dess införande, men man drager sig för svårigheterna, man tänker alldeles som studenten: "icke i dag, men i morgon, ytterst bittida" d. v. s. i en aflägsen framtid!

Nu är frågan: hvarföre står man på denna punkt i afseende å det metriska systemet likasom studenten med afseende å sin examen? Jo, derföre att detta system *tränger* sig så på oss, att vi icke kunna undvika det. Man ser, huruledes, oaktadt det mellan Frankrike och Tyskland, synnerligast efter det sista stora kriget, rådande national-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

hat, detta senare land dock icke tvekat att från Frankrike tillegna sig detta metersystem; vi se, huruledes i Norge, oaktadt dess konservatism och oaktadt dess lifliga affärsförbindelser med England, detta system trängt sig fram. Hvar och en, som ligger i affärer behöfver detta system; för den, som idkar naturvetenskapliga studier, vållar saknaden af detsamma uppehåll och hinder.

Här är sagdt, att man icke borde antaga det metriska systemet, emedan det icke vore bygdt på vetenskapliga grunder och derföre sannolikt snart komme att utbytas mot ett annat. Visst är detta system bygdt på vetenskapliga grunder, hvem kan förneka det? Man säger: det kan ändras! Jag frågar: är det antagligt att det kommer att ändras? Och, om så, hvilka länder komma att ändra systemet? Jo, de som stå utanför detsamma. Är det ej då bättre att ställa så till, att vi få gemensamt system med alla andra länder? Må England stå ensamt om sitt, det kan ingen hjelpa. Hvad Ryssland angår, så tror jag ingen af herrarne kan säga hvad ett ryskt mått är för någonting.

Under sådana förhållanden och då metersystemet är allenast en tidsfråga, kan det vara något skäl att dröja med dess antagande äfven hos oss? Förberedelse! säger man. Hvilka förberedelser? Jo, det måste meddelas undervisning om systemet i folkskolorna. Tro herrarne, att det blir något bevändt med en sådan undervisning, om icke systemet redan *är* infördt? Jag kan säga, att i afseende å vissa delar af det metriska systemet har jag haft ganska svårt att hålla i hufvudet, huru mycket de motsvara i vårt gällande mått- och vigtsystem, och jag frågar då ännu en gång: kan någon föreställa sig, att detta system någonsin kan inläras allmänheten utan med nya måttet och vigten i hand? Med detsamma för ögonen inhemtar man, hurudant det är; det gamla försvinner så småningom ur föreställningen, och inbillningen att det nya är så svårt går alldeles bort.

Så talar man om de konstiga benämningarne och menar, att man måste lära sig franska för att förstå detta system. Månne någon af herrarne tagit undervisning i Engelska för att förstå hvad "rails" och "sleepers" är, eller i Tyska för att uppfatta betydelsen af "anhaltstation" och "snälltåg," hvilka sistnämnda, tvänne ord åtminstone delvis äro af tyskt ursprung? Sådana och många andra utländska benämningar hafva genom förhållandenas makt trängt sig på oss och blifvit icke blott införlifvade med *vårt* språk, utan internationela.

På samma sätt med det metriska systemets benämningar. De komma efterhand allt mer och mer in i det allmänna talesättet och man blir derigenom så småningom förtrogen med desamma; och hvad beträffar den föreslagna öfvergångstiden af 7 år, så tror jag att man på denna tid fullkomligt väl kan hinna att sätta sig in i det nya systemet.

Mot de anföranden, som hållits af Friherre Fock och Herr Key, med hvilka jag i allo instämmer, har en talare framkastat den anmärkningen, att man icke bör lagstifta för framtiden. Jag frågar: för hvad lagstifta vi, om icke just för framtiden? Ty så snart en lag kommit till stånd, är ju framtiden inne; för samtiden kunna vi icke

lagstifta, ty ögonblicket är då redan förflutet. Det är *framtiden*, för hvilken vi lagstifta, och framtiden fordrar det metriska systemet!

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag i denna del.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

I detta yttrande förenade sig Herrar Grefve *Björnstjerna*, *P. N. Bergström* och *Malmberg*.

Herr C. I. Bengtsson: Jag får tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag å Utskottets hemställan.

Herr Svensén: Då jag icke hade förmånen att få deltaga i förra Riksdagens välbetänkta beslut i detta ämne, så ber jag få tillkännagifva, att jag med tacksamhet mottagit Utskottets förslag, sådant det här föreligger.

Det har sagts, att man behöfde längre tid att bereda sig på det nya systemet än Kongl. Maj:t föreslagit; men jag fruktar icke, att den är för knappt tilltagen. Några år nu för tiden innebära mera än ett halft århundrade för några decennier tillbaka. Vi hafva ju ångan till hjelp att gå framåt uti industri och näringar; hvarföre skulle vi då icke lika lätt kunna gå framåt uti intellektuelt hänseende. Åtminstone hyser jag ingen fruktan för, att icke våra barn skola kunna sätta sig in uti det nya systemet.

Slutligen får jag nämna, att jag icke anser det lämpligt att, såsom Utskottet föreslagit, antaga benämningen "ton" för 1,000 kilometer, emedan det lätt skulle kunna leda till förvexling med det engelska måttet med samma namn, och jag anser för den skull, att Utskottets förslag i denna del bör afslås.

Herr Nils Larson: Jag anhåller, att Herrarne icke må blifva otåliga, ty jag skall blott yttra några få ord. Till en början vill jag då nämna, att jag kommer att yrka bifall till det föreliggande förslaget, och detta af skäl, dem jag skall i största korthet angifva. Men innan jag gör detta, vill jag först yttra några ord med anledning af hvad som blifvit anfördt *emot* förslagets antagande.

I främsta rummet vill jag vända mig emot representanten från Dalarne, hvilken tyckes vara den ifrigaste motståndaren emot förslaget. Efter hvad jag kunnat finna af hans yttranden, så väl första som andra gången han hade ordet, bestod hans hufvudsakliga skäl icke uti något i sjelfva förslaget inneboende fel, utan han uppletade i gamla riksdagsprotokoll ett och annat som yttrats af andra personer, och dertill sådana, hvilka nu hysa en annan öfvertygelse i frågan samt äro gynsamt stämda derför. Herr Liss Olof Larsson upprepade, som sagdt, åtskilligt af hvad som vid en föregående riksdag yttrats i frågan, af hvilka yttranden framgår, att de personer, som fält dem, då hade sina betänkligheter vid detta förslag. När nu Herr Liss Olof Larsson liksom tyckes anse berörde talare ofelbara, så förefaller det mig besynnerligt, att han icke vill sätta förtroende till samma personer *nu*, eller tro att desse, efter närmare öfvervägande och betänkande, kunna hafva kommit till en mera stadgad åsigt i

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

frågan, än hvad de då hade. Jag kan för min del icke finna någon rimlig anledning, hvarför en persons tankar under en förfluten tid skola anses bättre än dem, samme person hyser för det närvarande. Jag kan sålunda ingalunda anse de ofvannämnda, här och der uppletade uttrycken innebära något intyg derom, att förslaget skulle vara oantagligt.

Vidare har nämnde talare så väl som åtskilliga andra under denna öfverläggning framhållit de svårigheter, som sannolikt komme att uppstå för en stor del af allmogen att sätta sig in i det nya systemet. I detta hänseende skall jag villigt erkänna, att så torde blifva fallet med en stor del af den mindre upplysta allmogen, men synnerligast med äldre personer. Emellertid torde denna svårighet icke vara af någon synnerlig betydelse; ty dels heter det i förslaget, att detsamma skall vara fullt genomfördt först under år 1883, och dels kan man vara öfvertygad derom, att ingen skall förmena äldre personer med svår fattningsförmåga eller dem, som icke äro i tillfälle att i ifrågavarande hänseende inhemta undervisning uti folkskolan, om desse uti sin handel och vandel sinsemellan begagna sig utaf det räknesätt, hvarvid de från barndomen vant sig. Jag tror så mycket mindre, att någon skall förtycka dem, om så sker, som jag icke någonsin hört, att man gjort någon anmärkning emot, att i åtskilliga delar af vårt land ännu begagnas det urgamla skäppmåttet, oaktadt den författning, som i stället införde tunnemåttet, stadgade, att hvar och en, som slutade köp med begagnande af annat mål än tunnan, skulle icke allenast böta, utan äfven mista varan. Men oaktadt denna författningens stränghet, har man varit särdeles mild i fråga om hvars och ens beqvämlighet och önskningar, så att man aldrig anstält åtal mot en person, derföre att han möjligen slutat köp om annat mål än det lagstadgade; och uti sjelfva hufvudstaden begagnas ännu vid köp af rotfrukter ett helt annat mått, än det genom lag bestämda. Detta i allmänhet angående äldre personer med mindre god fattningsgåfva.

Beträffande åter det yngre slägtet, tror jag icke man kan påstå, att detta skulle få synnerligen svårt för att göra sig förtroget med det nya systemet; åtminstone vågar jag om mina jemtländska kommittenter säga, att de alldeles icke se några olägenheter i berörda afseende af förslagets antagande. För min del befarar jag icke, att vid min hemkomst få erfara det ringaste obehag, derföre att jag vid Riksdagen talat för bifall till förslaget.

Jag skulle nu helt enkelt angifva de skäl, som synas mig tala för förslagets antagande. Det första är då, att detta system är fullt vetenskapligt genomfördt och i praktiskt hänseende det bästa, som, såvidt jag har mig bekant, hittills är uppfunnet. Det andra skälet är, att man med detta systems antagande tager ett steg i den rigtning, som leder derhän, att de olika nationerna allt mer och mer lära känna hvarandra, ett steg, hvilket — och jag tror ingen vill bestrida detta — är gagneligt för menskligheten, gagneligt för förbrödringen nationerna emellan.

Men det finnes jemväl ett annat skäl, hvarvid jag må säga, att jag fäster den allra största vigt; och detta är, att Kammaren bör söka

bibehålla aktning för sina egna åtgärder och vårda det anseende, som denna Kammare, såväl som Medkammaren åtnjuter. Efter att under sistlidet års riksdag hafva öfvertänkt frågan — jag tager detta för gifvet — ingick nemligen Riksdagen till Kongl. Maj:t med en underdånig hemställan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder kunde finnas lämpliga för att, så fort ske kunde, få infördt det metriska systemet för mått och vigt gemensamt för brödrarikena och konungariket Danmark. Om nu, sedan Kongl. Maj:t gått Riksdagens i berörda hemställan gjorda framställning tillmötes, Kammaren afsloge det förslag, som blifvit framlagdt, befarar jag att Kammarens anseende härigenom komme att lida afbräck. Och jag befarar tillika, att det hädanefter icke vore så alldeles gifvet, att Kongl. Maj:t komme att med förtroende emottaga och till behandling upptaga andra ärenden, hvaruti Riksdagen kunde komma att hos Kongl. Maj:t framställa sina önskningar.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

På dessa skäl tager jag mig friheten yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr *Jonas Andersson* instämde med Herr Nils Larson.

Herr Dofsén: Ehuru jag förlidet år icke var med om att Riksdagen skulle aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att få ett förslag om metersystemets införande, måste jag dock finna mig, såsom tillhörande minoriteten. Jag instämmer också till alla delar med Herr Liss Olof Larsson. Men, som det är troligt, att jag äfven denna gång kommer att tillhöra minoriteten, får jag föreslå att i den skrifvelse, som i ämnet kommer att till Kongl. Maj:t aflåtas måtte intagas följande: "att Kongl. Maj:t täcktes anbefalla Dess Vetenskapsakademi, att i de små almanackorna för åren 1877, 1878 och 1879 införa en populär afhandling, om metersystemets förhållande till det nuvarande svenska mått- och vigtsystemet".

Herr Lind: Herrarne torde ursäkta, att jag till en början tager mig friheten att protestera mot dessa oupphörliga rop på proposition. Den fråga, som nu föreligger till afgörande, är kanske den vigtigaste, som förekommit under denna riksdag. Vi skola besinna, mine Herrar, att den rör alla, från den högste till den lägste — den berör hela svenska folket. Ingen, han må bo i det ståtligaste palats eller i den fattigaste koja, skall undgå att erfara verkningarne af det beslut, Riksdagen kommer att fatta i denna fråga.

Jag får uppriktigt bekänna, att jag alltid med spänd uppmärksamhet lyssnar på Friherre Focks tal och till följd af den aktning jag hyser för denna ärade talaren, och hvars åsigter alltid inom denna Kammare plägar väga tungt i vågskålen, har jag sett efter hvad han under föregående riksdag yttrat i denna fråga. Han yttrade då, "att så länge det urgamla vigt- och måttsystemet var gällande, nemligen: att famnar och fot m. m. voro olika, detta var ett lätt sätt att lura bönder," så skulle jag gerna nu hafva velat förena mig med honom i hans fram-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

ställning, blott han tillagt de orden att hela metersystemets införande här i Sverige blir ett lätt sätt, hvarmed man kan lura bönder.

Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Jöns Pehrsson: Herrar Fock och Rydin hafva velat låta påskina, att denna förändring i vårt mått- mål- och vigtsystem skulle nu vara så angelägen och nödvändig. Jag erkänner, att äfven jag fortfarande är af den mening, att den tid möjligen *kan komma*, då vi ej längre kunna undgå att antaga detta system, men för min del får jag tillstå, att jag icke kan finna att detta skulle blifva fallet, ty om också för närvarande 5 procent af Sveriges befolkning få nytta utaf införandet af detta metersystem, så återstår dock 95 procent, som icke deraf kunna draga ens den ringaste fördel, utan snarare tvärtom, och jag påstår, att inga andra än importörer och exportörer, som omedelbart stå i förbindelse med utlandet, på detsammas införande få någon vinst.

För öfrigt får jag förklara, att jag anser det alldeles icke vara på sin plats, att en talare hånar en annan, såsom en min granne gjort mot en talare, derföre att han en gång förordat internationela skiljedomstolar för afgörande af tvister folken emellan, och att detta ändå icke måtte hafva varit så dumt, torde väl kunna slutas till af de många tacksägelseskrifter han erhållit.

För min del får jag förklara, att jag icke bryr mig om, i fall jag anses för en person, som icke förstår något i denna saken, och när herrarne nu hafva segrat och det nya systemet varit gällande en tid, få vi väl i framtiden se, hvem som haft rätt i denna fråga.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Helander: Jag kan icke, oaktadt det lider mot midnatt, underlåta att i största korthet bemöta hvad Herr Liss Olof Larsson nyss mot mig anmärkte. Jag har, på sätt jag redan i början af denna diskussion nämnde, med stor betänksamhet omfattat frågan om metersystemets införande. Jag har aldrig tänkt att vi skulle kunna undgå att antaga detta system; men tidpunkten derför trodde jag verkligen icke vara nära förestående. Sjelf har jag icke velat väcka motion om systemets införande, så mycket mindre, som jag för öfrigt dermed ingalunda kunde tänka mig att lyckas. Förslaget att införa systemet för jernvägstrafiken kunde jag ingalunda dela, af skäl som mitt yttrande till protokollet, af hvilket Herr Liss Olof Larsson nu behagat uppläsa en del, visar. Då ville man tillämpa detta system derför, bland annat, att man genom jernväg hade förbindelse med Norge; men Norge sjelft hade då ej ännu antagit systemet. Nu har likväl detta skett och det förändrar frågan, då deraf är naturligt att den förra betänksamheten måst gifva med sig. Häraf torde följa att jag ganska noga besinnat mig på saken. Att jag nu vid detta tillfälle alldeles decideradt har uppträdt för bifall till systemets införande, dertill har jag redan angifvit orsaken vara den, i främsta rummet, att det är på grund af Riksdagens egen begäran som den Kongl. propositionen framkommit,

hvilken senare man alltså icke kan eller bör afslå. Detta hade jag trott att man skulle begripa.

Jag fortfar i mitt yrkande.

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen, som förklarade sig anse det af Herr Dofsén framstälda yrkande icke lämpligen kunna i sammanhang med Utskottets hemställan i nu förevarande punkt underställas Kammarens afgörande, gaf, enligt de yrkanden som i öfrigt förekommit, propositioner dels på bifall till nämnda hemställan och dels på afslag derå samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemstält i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen visade 91 ja mot 70 nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets förslag.

Mot det beslut, som sålunda blifvit fattadt, anmäldes reservation af Herrar *Anders Svensson* och *Sjö*.

Punkten 2.

hade följande lydelse:

"Indelningen af mått och vigt skall vara följande:

1:o) för *längdmått*

1 meter delas i	10 decimeter,
1 decimeter „	10 centimeter,
1 centimeter „	10 millimeter,

1,000 meter kallas en *kilometer*,
10,000 meter kallas en *ny mil;*

2:o) för *ytmått*

a) i allmänhet: qvadraterna på längdmåtten utan andra särskilda benämningar än dem, som följa af längdmåttens;

b) särskildt för uppmätning af jordområden:
100 qvadratmeter kallas en *ar*,
100 ar kallas en *hektar;*

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

3:o) för *rymdmått*

a) i allmänhet: kuberna på längdmåtten utan andra särskilda benämningar än dem, som följa af längdmåttens;

b) särskildt för uppmätning af varor medelst målkärl:

1 kubikdecimeter kallas en *liter,*
1 liter delas i ..... 10 deciliter,
1 deciliter „ ..... 10 centiliter,
100 liter kallas en *hektoliter;*

4:o) för *vigt*
1 kilogram delas i ..... 10 hektogram,
1 hektogram „ ..... 100 gram,
1 gram „ ..... 10 decigram,
1 decigram „ ..... 10 centigram,
1 centigram „ ..... 10 milligram,
1,000 kilogram kallas en *ton.*"

Herr Torpadie, hvilken såsom ledamot af Utskottet särskildt reserverat sig mot förslaget, att 1,000 kilogram skulle kallas en *ton*, erhöll efter uppläsning af det i *punkten 2* framlagda förslaget, på begäran ordet och yttrade: Jag får hos Herr Talmannen anhålla om proposition på mitt vördsamma yrkande, att de uti den nu föredragna punkten förekommande orden: "1,000 kilogram kallas en ton" måtte ur lagförslaget utgå. De skäl, som härvid lag varit för mig bestämmande, finnas anförda i min reservation, som är bilagd Utskottets betänkande; och jag vill nu icke besvära Kammaren med något längre föredrag, utan hänvisar till reservationen. Jag skall endast bedja få tillägga, att, då man från motsidan påstått, att skilnaden emellan en ton, enligt detta förslag och en engelsk ton skulle vara helt obetydlig, så är detta visserligen sant, men just denna obetydlighet är det, som ohjelpligt bryter stafven öfver förslaget sådant det nu föreligger. Ty om man skall gifva benämningen af en förut känd vigt till en annan, måste detta innebära, att dessa vigter skola vara fullkomligt lika. Detta är något så principielt rigtigt, att det med fullt skäl kan kallas ett axiom; och jag hoppas sålunda, att Kammaren bifaller mitt yrkande.

Herr Bågenholm: I Kongl. Maj:ts förslag finnes för utmätning af träkol upptaget måttet "1 kolläst (ny) lika med 20 hektoliter." Denna nya kolläst har blifvit utesluten ur det föreliggande förslaget och jag emotser, att till följd deraf ganska stora svårigheter skulle uppstå vid kolleveranser. Jag har sett, att landtmäteristyrelsen i sitt betänkande öfver föreliggande förslag — sid. 29 — fäster uppmärksamheten på att, enligt nu gällande författning, för mätning af träkol användes koltunna och kolläst eller tolftunnestig och att det icke vore välbetänkt att utesluta dessa mått ur den nya författningen. Kongl. Maj:t har äfven i sitt förslag beaktat denna erinran och bibehållit ett särskildt mått för träkol, den nya kollästen. Efter Utskottets föreliggande förslag skulle emellertid två hektoliter, motsvarande 7,64

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

kubikfot, blifva det största måttet. Detta mått är alldeles för litet att begagna vid kolemottagningar. Vi veta, att författningen rörande kol stadgar, att en hvar får köra kolen i fordon af hvad storlek, form och beskaffenhet som helst; men vid mottagningen af kolen skall äfven enligt nu gällande författning användas de långt äldre måtten koltunna och läst eller stig med sina tolf tunnor. Någonting i den vägen är äfven, enligt min uppfattning, för den nya tiden alldeles nödvändigt och jag skulle alls icke tycka illa om, att dessa gamla mått bibehölles. Men då dessa mått ej äro förenliga med det nya systemet och man väl bör genomföra detta helt och hållet, torde det vara bättre att äfven för kolmätning erhålla ett efter detta system lämpadt mått, eller den af Kongl. Maj:t föreslagna nya kollästen å 20 hektoliter. Skilnaden i storlek mellan detta mått å 76,6 kubikfot och den gamla kolstigen innehållande 75,6 kubikfot är i sjelfva verket så obetydlig, att en förvexling skulle kunna åstadkomma blott föga skada. Jag anhåller derföre om proposition å ett tillägg till andra punkten af följande lydelse: "*Utom ofvannämnda mått skall för utmätning af träkol följande begagnas.*

1 kolläst (ny) är lika med 20 hektoliter."

För öfrigt förenar jag mig i yrkandet, att orden "1,000 kilogram kallas en ton" måtte ur punkten utgå.

Med Herr Bågenholm instämde Herr *Per Erik Andersson.*

Herr Grill: På de af Herr Bågenholm anförda skäl förenar jag mig till alla delar i det af honom framstälda yrkande.

Herr Nils Pettersson: Jag erkänner till viss del befogenheten af hvad Herr Bågenholm nu anmärkt och skall derför med några ord redogöra för de skäl, Utskottet haft för den öfverklagade uteslutningen. Det är en känd sak, att, vid öfvergångar från ett system till ett annat, användandet af benämningarne "ny" och "gammal" lätt kunna åstadkomma förvillelser och, låt vara att den begärda nya kollästen skulle vara nästan lika stor som den gamla, förvecklingar kunna ändå alltid uppstå. För öfrigt, derest ett större mått vid kolmätningar är erforderligt, går det ju alltid an, äfven om lagen ej dertill gifver någon anledning, att kalla ett sådant mått å 20 hektoliter för läst, och denna gamla benämning är jag öfvertygad om att de, som hafva bestyr med kolleveranser, i hvad fall som helst komma att bibehålla.

På grund af hvad jag sålunda anfört tror jag mig hafva ådagalagt giltigheten af den föreslagna uteslutningen och yrkar bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Grefve Sparre: Det är nog sannolikt, att man i bergslagerna kommer att behålla sina gamla kolstigar och kolryssar samt räkna såsom hittills. Det är sant, att, om jag köper endast en stig kol, skilnaden, såsom Herr Bågenholm nyss antydde, icke blir så stor, eller

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

omkring en kubikfot, men då det är fråga om större partier, ansåg Utskottet, att det kunde inverka; och var det på dessa skäl, som detta mått uteslöts.

Herr Key: Jag skall blott anhålla att få förena mig med Herr Torpadie uti hans yrkande, att orden "1,000 kilogram kallas en ton" måtte utgå. De skäl, han i sin reservation härför anfört, synas mig vara fullt nöjaktiga.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som ock på de yrkanden, hvilka under öfverläggningen förekommit, blef, enligt Herr Torpadies förslag, den förevarande punkten bifallen med den förändring, att orden: "1,000 kilogram kallas en *ton*" skulle derur utgå.

Punkterna 3 och 4.

Biföllos.

Punkten 5, som dernäst föredrogs, var så lydande:

"De längdmått, målkärl och vigtlod, hvilka kunna blifva föremål för justering, äro följande:

1:o. *Längdmått: a)* mätkedjor på 10 meter och hela mångfalder af 10 meter; *b)* mätstockar och mätskalor på 2 och 1 meter samt 5, 2 och 1 decimeter, af hvilka de på 2 och 1 meter samt 5 decimeter skola vara indelade i decimeter, med minst en decimeter indelad i centimeter, och de på 2 och 1 decimeter i centimeter, med minst en centimeter i millimeter;

2:o. *Målkärl: a)* af trä för torra varor på 2 och en 1 hektoliter, 50, 20, 10, 5, 2, och 1 liter samt 5 deciliter; *b)* af metall för våta och flytande varor på 30, 20, 10, 5, 2 och 1 liter, 5, 2 och 1 deciliter samt 5 centiliter; *c)* af metall för mätning af stenkol och cokes på 2 och 1 hektoliter;

3:o. *Vigtlod: a)* af jern, brons eller messing på 100, 50, 20, 10, 5, 2 och en kilogram samt 5, 2 och 1 hektogram; *b)* af silfver, nysilfver, messing, brons eller annan tjenlig metall eller metallblandning på 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2 och 1 gram, 5, 2 och 1 decigram, 5, 2 och 1 centigram samt 5 milligram."

Rörande detta förslag anförde

Herr Helander: Jag tillåter mig, utan att derföre framställa något yrkande, emot denna punkt beträffande ingressen och 3:o den erinran, att det icke synes mig rätt lämpligt, att här nyttjas benämningen vigt*lod*, då benämningen vigt, i singularis eller pluralis, före-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

kommer på ej mindre än 6 ställen i nästa och på ett ställe i sjunde punkten. Om ock i äldre tider benämningen vigtlod någonstädes varit använd, är densamma dock alldeles bortlagd vid senaste förändring af mått- och vigtförhållandena, hvarföre det synts mig, som densamma nu ej borde återupptagas. Huru som helst vore säkerligen bäst att i blifvande nya stadgan icke komme att begagnas mer än endera af dessa benämningar, hvartill bäst egnar sig den af *vigt* eller *vigter*. Som sagdt är, hoppas jag att detta förhållande blir uppmärksammadt utan behof af att något yttrande derom nu framställes.

Herr Bågenholm: Jag anhåller om proposition derpå, att de i 2 mom. af nu föredragna punkt uppräknade målkärlen af trä för torra varor måtte blifva tre, nemligen ett på 20, ett på 2 och ett på en hektoliter, emedan ett sådant större mått à 20 hektoliter torde vara ganska nödvändigt i och för kolleveranser.

Herr Helander: Då Kammaren godkänt Utskottets hemställan om att särskildt kolmått icke bör vidare finnas, så lärer det icke vara lämpligt att, på sätt den föregående talaren antydt, tillåta såsom kubiskt *målkärl* ett så betydligt mått som 20 hektoliter. Om ock ett dylikt skulle kunna ersätta kollästen, vore det dock såsom målkärl oanvändbart, hvarföre jag icke kan gå in på nu framstälda förslag, utan yrkar bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick som äfven på bifall till det ändringsförslag, Herr Bågenholm framstält, och enär den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade alltså Utskottets förslag oförändradt af Kammaren antagits.

Punkten 6 innehöll följande bestämmelser:

"Mått och vigter, som begagnas i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, på offentliga salutorg eller i öppna bodar och magasin, der handel och rörelse idkas, skola omjusteras, längdmåtten hvart femte år samt målkärl och vigter hvart tredje år, och skola dervid godkännas, så vida deras fel icke öfverstiga de gränser, som kunna föreskrifvas. Från sådan omjustering vare dock frikallade de på apoteken brukade vigter, som understiga en decigram; skolande dessa vigter i stället vid apoteksvisitationerna pröfvas af vederbörande läkare, samt, om de dervid eller eljest befinnas origtiga, efter omständigheterna omjusteras eller kasseras.

Likarmade vågar, decimal- och centesimal-vågar samt betsman och pyndare skola, innan de i allmän handel och rörelse må begagnas, vederbörligen justeras, men äro icke underkastade den omjustering, som för mått och vigter är föreskrifven. Begagnandet af deci-

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

mal- och centesimalvågar samt betsman och pyndare i allmän handel och rörelse skall vara underkastadt de inskränkningar, Kongl. Maj:t bestämmer."

Sedan uppläsning skett af denna punkt, yttrade

Herr Helander: Redan vid remissen af Kongl. propositionen fästade jag uppmärksamheten å hvad i denna punkt, i olikhet med nu gällande stadga, föreslås, nemligen att målkärl och vigter endast skulle omjusteras hvart tredje år. Jag vet väl att jag nu har emot mig både den Kongl. propositionen, vetenskapsakademien och Lag-Utskottet, men i sjelfva verket må jag anse mig endast hafva med akademien att göra, emedan jag visserligen icke undrar deröfver att öfrige vederbörande fästat sig vid hvad akademien tillstyrkt. Vore det så att förslaget af akademien grundade sig på resultatet af vetenskaplig forskning, så kunde det naturligtvis icke komma i fråga att mitt ord kunde något betyda; men så är ej förhållandet, ty här uppgifves blott hvad som befunnits vara lämpligt för undanrödjande af ett obilligt ansedt påbud; och om jag, med stöd af praktisk erfarenhet, kan visa, att det föreslagna icke leder till det mål man eftersträfvar, utan tvärtom bereder stor osäkerhet i handel och allmän rörelse, föreställer jag mig att detta bör uppmärksammas.

I motiven till § 13 mom. 2 yttrar akademien följande: "Detta moment innehåller en ändamålsenlig förändring af det lagstadgande, som i detta hänseende hitintills varit gällande. Om felet hos en vigtlödja vid den första justeringen ligger inpå den under remediigränsen, så får en sådan vigtlödja efter nu gällande stadga icke undergå den minsta nötning, såvida den vid den derpå följande omjusteringen skall kunna godkännas. Detta är ett obilligt påbud, som helt och hållet undvikes genom det som nu blifvit föreslaget." — — —

Hvad den ifrågavarande 13 § i akademiens förslag beträffar, så har Kongl. Maj:t öfver innehållet af densamma icke af Riksdagen begärt något yttrande.

Emellertid heter det i motiven till akademiens § 14: "om mom. 2 i § 13 fastställes till lag, blifver deraf, enligt vårt förmenande, en omedelbar följd, att den periodiska omjusteringen af vigtlödjor kan utan något äfventyr uppskjutas till hvart tredje år. Egare af vigtlödjor blifva derigenom i väsentlig mån befriade från ett besvärligt åliggande, hvilket, enligt hvad vi hafva oss bekant, ganska ofta lärer hafva blifvit försummadt. Det har dessutom hitintills visat sig att, oaktadt det ofvan antydda, för egare af vigter särdeles ofördelaktiga påbudet i nu gällande stadga, dock ett jemförelsevis ringa antal vigter blifvit vid omjusteringen kasseradt."

Först och främst bör jag upplysa, att största delen vigter är af jern; återstående delen af i allmänna rörelsen begagnade vigter är, med få undantag, messing. De senare äro lätt utsatta för nötning, hvilket torde inses deraf att, oaktadt apoteksvigterna jemförelsevis väl

Om antagande af det metriska mätt- och vigtsystemet. (Forts.)

vårdas, dessa likväl, som till största delen omjusteras i generallandtmäterikontoret, befunnits så pass allmänt för lätta, att omkring en fjerdedel af hela antalet årligen måst kasseras. De handelsbodar äro ganska få, i hvilka dylika vigter noga aktas. Följden deraf är också den, att i allmänhet allra minst hälften af hela antaget årligen måste kasseras. Oaktadt detta förhållande, och oansedt att alla tillåtliga messingsvigter af större tyngd kosta rätt mycket och väl kunna ersättas med vigter af jern, är dock begagnandet af messingsvigter mera i tillän aftagande. Hemligheten ligger deruti att mången egare af dylika vigter finner sin uträkning vid att begagna desamma just till följd af den starka nötning, för hvilken de äro utsatta. Justerarearfvodet och vigtens hela värde ersättes snart genom vigtens flitiga begagnande. Då så är förhållandet, oaktadt nu påbjudna årliga justeringen, så kan man föreställa sig huru inbringande för egaren det kan vara att begagna messingsvigter, i fall omjustering ifrågakommer endast hvart tredje år, och således äfven, hvilken förlust, å andra sidan, allmänheten lider vid köp af sina förnödenheter.

Hvad *jern*vigterna beträffar, så äro äfven de utsatta för rätt betydlig nötning, men kassering är för dem mera sällsynt i anseende dertill att de, genom instöpning af bly, kunna till sin rätta tyngd återställas. Det behöfves sannerligen icke stort omsättningskapital för att handelsmannen mycket snart, till följd af vigternas starka nötning, skall återfå det arfvode han årligen för omjusteringen erlagt. Lika säkert som det är att allmänheten i än mycket högre grad än nu kommer att förlora på ett stadgande om periodisk justering endast hvart tredje år, lika säkert är ock att den fördel man ville bereda dem, som hafva skyldighet till omjustering, icke mer än för ett fåtal i verkligheten kommer dem till del, hvilket fåtal kommer att utgöras af dem, hvilka bo i närheten af justerarens hemvist eller hans ordinarie justeringsställe. Det är nemligen klart att, då genom förändringen justerarne skulle mista två tredjedelar af sina inkomster, någon åtgärd måste vidtagas för att bringa rättelse i detta förhållande. Jag förmodar att Riksdagen icke är benägen att anslå löner åt justerarne. Justerarearfvodet är, såsom det mig synes, tillräckligt högt redan, så att förhöjningen i detsamma måhända icke kan komma i fråga. Huru skall man då förfara? Förmodligen så, att justerarnes antal inskränkes, antagligen till en tredjedel af nuvarande antalet, hvarigenom två tredjedelar af antalet måste skiljas från sina befattningar, och således sammanslagning af flera af de nuvarande särskilda distrikten ega rum. Inkomsterna af justerarebefattningarne, om jag undantager dem i de större städerna, äro nu så knappa, att man t. ex. måst förena Jemtlands och Hallands 3 distrikter till ett i hvardera länet; i Westerbotten har man endast kunnat få 2 justerare för 5 distrikt o. s. v. Nu skulle då erfordras en högst betydlig ytterligare sammanslagning, påtagligen till stor obeqvämlighet för allmänheten och till förökande af kostnaderna för den del af allmänheten, hvilken naturligtvis är den största, som icke har sig omjustering ålagd,

Om antagande af det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

men väl emellanåt har behof af att få vigter och nya målkärl justerade.

Då justerarens reseersättning redan nu antagligen på åtskilliga ställen kanske till och med öfverstiger justeringskostnaden, kan man tänka sig huru betydliga de skulle blifva genom distriktens utvidgande, hvarigenom det måste inträffa att alla de, som icke bo i närheten af ordinarie justeringsstället, om de ock genom förändringen endast skulle, vid oförändrad arfvodestaxas tillämpning, få betala en tredjedel af arfvodet mot det som nu utgår, i stället få vidkännas förhöjda resekostnadens utgifvande, på många ställen helt visst till belopp öfverstigande vinsten af det minskade arfvodet. Jag kan derföre af den föreslagna förändringen icke vänta fördel för mer än ett ytterst ringa antal af dem som hafva skyldighet till omjustering, men deremot betydande olägenheter för alla andra. Jag kan derföre ej annat än på det lifligaste förorda och påyrka den förändring i nu föredragna punkt, att de tre orden som förekomma å femte raden, nemligen *hvart tredje år* utbytas mot ordet *årligen*.

Grefve Sparre: Om den der olägenheten, som den siste talaren anmärkte, skulle förefinnas, så består den ju blott deri, att man nyttjar vigter af metall eller messing. Finner regeringen, att dessa vigter kunna blifva för lätta inom en jemförelsevis kort tid, då beror det ju blott på regeringen att bestämma, att vigterna skola vara af jern och fyllas med bly.

Jag tror derföre, att talarens anmärkning icke förtjenar afseende, hvadan jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Herr Talmannen framstälde propositioner enligt de gjorda yrkandena; och blef derefter Utskottets förslag oförändradt bifallet.

I anseende till den långt framskridna tiden, afbröts nu föredragningen af Lag-Utskottets föreliggande utlåtande, för att i stället fortsättas i nästa sammanträde.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring eller förklaring af eller tillägg till 15, 16 och 18 §§ Riksdagsordningen;

Stats-Utskottets utlåtande N:o 70, angående reglering af förvaltningsbestyren och tjenstegöromålen inom Riksgäldskontoret samt aflöningsstat för Riksgäldskontorets tjenstemän och vaktbetjening; och

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtande N:o 1, i an-

ledning af Riksdagens år 1875 församlade Revisorers framställning angående bestridandet af kostnaderna för statsrevisionerna.

Dessa ärenden skulle sättas främst å den föredragningslista, som för Kammarens nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 12 på natten.

In fidem
Gust. Westdahl.